

**INSTYTUT GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ I
KOMUNALNEJ**

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
SZYPLISZKI**

Warszawa, Szypliszki luty 2000

**INSTYTUT GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ I KOMUNALNEJ
ZARZĄD I RADA GMINY SZYPLISZKI**

Dr inż. Barbara Orłowska - kierownik zespołu
Mgr inż. arch. Danuta Strembicka - główny projektant nr upr. urb. 472/88 Mgr
Paweł Decewicz - informatyka
Mgr Piotr Fogel - planowanie przestrzenne, informatyka
Mgr inż. Wanda Grygo - ścieżki rowerowe
Mgr inż. Krzysztof Poglód - transport
Jacek Czarnecki - informatyka
Mgr inż. Karina Konarzewska - informatyka
Mgr Monika Cwil - asystent
Henryka Siudy - opracowanie techniczne
Dr Grzegorz Rąkowski – konsultant

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZYPLISZKI

Uchwała Nr XIII/80/00 Rady Gminy Szypliszki z dnia 17 lutego 2000r.

z m i a n y :

Uchwała Nr XIII/79/2011 Rady Gminy Szypliszki z dnia 12 grudnia 2011 r.
Uchwała NrRady Gminy Szypliszki z dnia2018 r.

tekst jednolity

- < *zmiany przyjętej uchwałą nr Nr XIII/79/2011 Rady Gminy Szypliszki z dnia 12 grudnia 2011 r. wyróżniono kursywą w kolorze niebieskim* >
- < *zmiany przyjętej uchwałą nr Nr Rady Gminy Szypliszki z dnia2018 r. wyróżniono kursywą w kolorze zielonym* >

stanowiący załącznik nr 1
do uchwały Nr Rady Gminy Szypliszki z dnia 2018 r.

Projekt I zmiany wykonała: mgr inż. arch. JOLANTA NIEMIEC – GÓRNIK upr. urb. nr 1252/91, zaświadczenie
OIU WA-143
Projekt II zmiany wykonał: mgr inż. Przemysław Dyczewski

Szypliszki, 2018

Wstęp

I. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE.....	5
1. Ukształtowanie powierzchni	6
2. Budowa geologiczna.....	6
3. Surowce mineralne	6
4. Wody powierzchniowe.....	7
5. Wody podziemne.....	7
6. Warunki klimatyczne	8
7. Gleby	8
8. Szata roślinna	9
9. Położenie gminy na tle krajowej sieci ekologicznej.....	9
10. Formy ochrony przyrody	9
11. Przyrodnicze aspekty rozwoju gminy Szypliszki.....	10
II. GOSPODARCZE I SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA GMINY SZYPLISZKI	11
1. System osadniczy.....	11
1. Rolnictwo	11
2. Leśnictwo	13
3. Pozarolnicza działalność gospodarcza	13
<u>Baza ekonomiczna gminy w 1999 r</u>	13
<u>Zatrudnienie</u>	13
<u>Bezrobocie</u>	13
4. Jakość życia mieszkańców	14
<u>Ludność</u>	15
<u>Oświata i kultura</u>	14
<u>Problem ubóstwa (pauperyzacji) i pomocy społecznej</u>	18
5. Mieszkalnictwo.....	18
III. UWARUNKOWANIA KOMUNIKACJA I TRANSPORT...19	
<u>Droga krajowe</u>	19
<u>Drogi wojewódzkie</u>	19
<u>Drogi powiatowe</u>	20
<u>Drogi gminne</u>	21
<u>Sieć dróg kolejowych</u>	21
<u>Komunikacja zbiorowa</u>	21
IV. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	21
1. Stan istniejący zaopatrzenie w wodę.....	21
2. Stan istniejący kanalizacji.....	21
3. Składowisko odpadów	23
4. Energia elektryczna	23
5. System grzewczy.....	23
6. Telekomunikacja.....	23
V. PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW	24

VI. WARTOŚCI KULTUROWE.....	24
1. Historia.....	24
2. Wydarzenia.....	25
3. Zabytki architektury i budownictwa oraz zabytki ruchome	25
4. Cmentarze.....	26
5. Zabytki techniki	26
6. Ruralistyka	26
7. Krajobraz.....	26
8. Archeologia.....	26
9. Wykaz obiektów zabytkowych.....	27
VII <i>WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA ORAZ TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.</i>	
VIII. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZYPLISZKI: 28	
1. STREFA WIELOFUNKCYJNA A:.....	28
2. STREFA WIELOFUNKCYJNA B:.....	32
3. STREFA WIELOFUNKCYJNA C:.....	34
4. STREFA WIELOFUNKCYJNA D:.....	39
5. STREFA WIELOFUNKCYJNA E:.....	43
IX. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE SZYPLISZKI.....	48
X. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE INFRASTRUKTURY W GMINIE SZYPLISZKI 52	
1. Gospodarka wodna i ochrona wód	52
2. Gospodarka ściekowa	54
3. Gospodarka odpadami	56
4. Energetyka.....	58
5. System grzewczy.....	60
6. Telekomunikacja.....	60
XI. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE ROZWOJU KOMUNIKACJI.....	60
XII. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE UTRZYMANIA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	62

Wstęp

Gmina Szypliszki położona jest w północnej części województwa podlaskiego, przy granicy z Litwą. Z dniem 1 stycznia 1999 r. znajduje się ona w powiecie suwalskim.

Największym atutem gminy jest jej położenie przy krajowej drodze Budzisko - Suwałki, dzięki czemu posiada ona bardzo korzystne powiązania komunikacyjne międzynarodowe, krajowe. Aut ten powinien stać się najważniejszym motorem rozwoju gminy.

Gmina znajduje się na Pojezierzu Suwalskim - krainie, która posiada wyjątkowo urozmaiconą rzeźbę terenu. Wynika z tego szereg istotnych uwarunkowań dla jej rozwoju, w tym dla organizacji produkcji rolniczej.

Według podziału na dzielnice klimatyczne, gmina Szypliszki położona jest w jednej z najzimniejszych dzielnic w kraju, co również nie pozostaje bez wpływu na rolnictwo.

Przyrodnicze walory ukierunkowują gminę na rozwój rekreacji oraz rolnictwa i przetwórstwa spożywczego. Połączenie potencjału rolniczego z walorami turystyczno-rekreacyjnymi stanowi szansę rozwoju agroturystyki.

Możliwości wzrostu koniunktury w skali kraju na produkcję żywności i innych wyrobów pochodzenia rolniczego oraz powolne tempo wzrostu popytu na usługi turystyczne stawiają gminę Szypliszki w konieczności wspierania rozwoju przedsiębiorczości drobnej i średniej skali. W przypadku rozwoju przemysłu powinny to być zakłady o nieuciążliwych technologiach.

Ponadto, omawiany teren pozostaje pod wpływem Suwalskiego Zespołu Miejskiego, które jednak nie stanowią bardzo ważnych, zewnętrznych czynników rozwoju urbanizacji.

Dotychczasowe uwarunkowania posiadające wymiar przestrzenny i historyczny, wykształciły na obszarze gminy Szypliszki szereg funkcji zorientowanych na gospodarcze wykorzystanie własnych zasobów naturalnych, do których można zaliczyć rolniczo-leśną przestrzeń produkcyjną oraz surowce w postaci żwiru, pospółki i gliny.

W ocenie administracji wojewódzkiej, gmina posiada wiele cech, które powodują że na pierwszy plan wysuwają się funkcja rolnicza, komunikacyjna i leśna.

Ogólnie, cechy położenia geograficznego określają strategiczne kierunki rozwoju gminy Szypliszki. Są to zróżnicowane formy rekreacji, przedsiębiorczość, w tym obsługa rolnictwa i przetwórstwo rolne. Innym kierunkiem rozwoju będą dziedziny względnie niezależne od miejscowych walorów jako czynników lokalizacji przedsiębiorczości. Może to być przemysł nieuciążliwy dla środowiska oraz handel, usługi budowlane i inne formy przedsiębiorczości zorientowane na rynki zewnętrzne.

I. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE

1. Ukształtowanie powierzchni

Powierzchnia terenu gminy Szypliszki została uformowana w wyniku bezpośredniej działalności plejstocenijskiego lądolodu północnopolskiego, jego wód roztopowych oraz holocenijskich procesów denudacyjnych.

Najwyżej położony obszar znajduje się we wsiach Szypliszki i Czerwonka 241 m n.p.m. w centralnej i zachodniej części gminy, najniżej zalegający teren to linia brzegowa jez. Kaletnik 157 m n.p.m., znajdująca się w pd-wsch części gminy. Powierzchnia terenu jest w gminie znacznie urozmaicona. Niewątpliwie najwyższe wzniesienia stanowią pojedyncze formy czołowo morenowe lub zespoły form np. w zach. części gminy, we wsiach Przejma Wielka, Szury, Czerwonka. Oprócz tego rzeźbę urozmaicają liczne pagórki kemowe i ozowe, o zróżnicowanej powierzchni i wysokości. Pomiedzy nimi znajdują się zagłębienia bezodpływowe i formy wytopiskowe, niekiedy lekko zabagnione. Deniwelacje terenu w obrębie wysoczyzny nie przekraczają 30 m.

2. Budowa geologiczna

Obszar gminy pokrywają osady zdeponowane w czasie zlodowacenia północnopolskiego - fazy pomorskiej oraz w holocenie. Gliny polodowcowe znajdują się głównie w środkowej, północnej i wschodniej części gminy. Piaski i żwiry fluwiogłacjalne zalegają w niewielu miejscach. Dużą ilość tych osadów spotkać można po obu stronach jez. Szelment Mały i we wsi Pokomsze.

Liczne zagłębienia wytopiskowe i obniżenia terenu, położone na wysoczyźnie wypełnione są torfem i namułami torfiastymi. Podobnie w dolinach rzek Malinówka, Maryna, Kaletnik i Szelmentka, osady najniższego tarasu zalewowego to w większości torfy, namuły i piasek.

3. Surowce mineralne

Udokumentowane zasoby surowców mineralnych w gminie Szypliszki są dość ubogie. Jedynie złoża piasku i pospółki nadają się do eksploatacji, choć pozyskiwany surowiec nie pokrywa w całości potrzeb gminy, która wykorzystuje go w budownictwie oraz do remontów nawierzchni dróg gminnych. Jakość zalegającego tu kruszywa nie jest najlepsza.

Największe pod względem powierzchni złoża piasku na terenie gminy znajdują się w Szypliszkach. Złoża żwiru położone są w Budzisku, Szypliszkach i Jasionowie, a pospółki w Zaboryszkach, Kaletniku, Słobódce, Postawelku.

Pozostałe, niewielkie złoża kruszywa, w większości nieudokumentowane, są eksploatowane w niewielkim stopniu przez gospodarzy na potrzeby lokalne. Wydobycie gliny, iłu, gyt, torfu jest nieopłacalne ze względu na znikomą ilość tych surowców w gminie.

4. Wody powierzchniowe

Sieć wód powierzchniowych w gminie Szypliszki jest bardzo silnie rozbudowana, co uwarunkowane jest urozmaiconym, polodowcowym charakterem rzeźby terenu oraz budującymi go osadami. Gmina położona jest w zlewni Szeszupy i Czarnej Hańczy, które wody swoje odprowadzają poza teren naszego kraju. Główny dział wodny pomiędzy zlewniami tych rzek pokrywa się w przybliżeniu z przebiegiem drogi krajowej Budzisko-Suwałki. Największymi rzekami w gminie są Szelmentka, Kaletnik (Wiatrołuża), Marycha i Malinówka. Ilość niesionej przez nie wody jest niewielka, gdyż na terenie gminy mają swoje odcinki źródłowe. Prędkość płynięcia wody, w związku z dość dużymi deniwelacjami terenu jest znaczna, co wpływa na poprawę jakości wody.

Największe jeziora w gminie położone są w jej zachodniej części. Są to Szelment Mały, Szelment Wielki (administracyjnie przypisany jest gminie Jeleniewo, jednak dostęp do jego wód posiada też gmina Szypliszki), Jodeł, Ingiel. Pozostałe jeziora Kaletnik i Grauże położone są we wschodniej części gminy. Najmniejsze jeziora stanowią przeważnie fragmenty lekko zabagnionych obniżeń, są one rozsiane po terenie całej gminy.

Konfiguracja terenu sprawia, iż pomiędzy wzniesieniami, garbami i pagórkami tworzą się niewielkie dolinki odwadniające ten obszar. Ich ilość, szczególnie we wschodniej części gminy jest bardzo duża.

5. Wody podziemne

Głębokość zalegania poziomów wodonośnych uzależniona jest od morfologii terenu. Użytkowy I poziom wodonośny (wody gruntowe) występuje na powierzchniach wysoczyznowych na różnych głębokościach od 2,3 m p.p.t. w środkowej części gminy do 5,4 m p.p.t. na zachodzie. Ten poziom zasilany jest głównie z wód opadowych. Zagrożeniem dla niego jest intensywny

spływ wód powierzchniowy wywołany dużymi spadkami terenu. Nachylenie warstw wodonośnych i spływ wód gruntowych nie zawsze odbywa się zgodnie z nachyleniem powierzchni terenu.

W gminie nie występują obszary źródliskowe wód podziemnych oraz samowypływy

Wody występujące w tym poziomie wymagają prostego procesu uzdatniania, z powodu nadmiaru zawartych w niej związków żelaza.

6. Warunki klimatyczne

Gmina Szypliszki położona jest w jednej z najzimniejszych dzielnic klimatycznych Polski. Są to najchłodniejsze obszary w kraju poza górami. Charakteryzuje się ona wydłużonym okresem zimowym i obniżoną ilością opadów. Warunki klimatyczne, które tu panują cechuje duża ilość dni mroźnych, z temperaturą poniżej 0°C (około 66 w roku) i dni gorących, z temperaturą powyżej 25°C (około 25 w roku). Liczba dni z przymrozkami sięga 130 w roku. Długość okresu wegetacyjnego waha się w granicach 165-180 dni, czyli ponad 3 tygodnie krócej niż w zachodniej części kraju. Opady atmosferyczne mieszczą się w przedziale 600-700 mm. Największa ich ilość spada w lipcu, sierpniu i wrześniu, najmniej zaś w styczniu, lutym i marcu.

Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez około 100 dni w roku, jej grubość dochodzi do około 30 cm.

7. Gleby

Cały omawiany obszar zbudowany jest z lekkich glin morenowych, piasków, żwirów oraz torfów i utworów torfiastych. Na istniejących osadach wytworzyły się głównie gleby:

- bielicowe i rdzawe - na piaskach i żwirach, w środkowej części gminy,
- brunatne - na glinach moreny dennej, w zachodniej, wschodniej, północnej i południowej części gminy
- gleby torfowe, silnie oglejone - na torfach, glinach i łąkach usytuowanych głównie w dolinach bezodpływowych.

Pod względem przydatności rolniczej i właściwości agrochemicznych wśród gleb gminy Szypliszki wyróżniono następujące główne kompleksy glebowo-rolnicze:

- Kompleks zbożowo-pastewny mocny wyodrębniono głównie w środkowej i północnej części gminy, zajmuje on około 50% jej powierzchni. Są tu głównie gleby bielicowe i pseudobielicowe.
- Kompleks żytnio-ziemniaczany bardzo dobry wyodrębniono na południu i wschodzie gminy. Występują tu przeważnie gleby brunatne właściwe, brunatne kwaśne i wylugowane.
- Pozostałe kompleksy glebowo-rolnicze zajmują mniejsze powierzchnie.

8. Szata roślinna

Zróznicowanie florystyczne gminy Szypliszki uwarunkowane jest głównie morfologią, stosunkami wodnymi, glebowymi oraz działalnością człowieka.

Szata roślinna została w całości przekształcona przez człowieka i zmieniona na pola uprawne lub pastwiska, które łącznie zajmują blisko 80% powierzchni gminy. Na gruntach odłogowanych obserwujemy duży udział gatunków synantropijnych. Potencjalną roślinnością naturalną są tutaj zbiorowiska lasu grądowego lub mieszanego.

Zbiorowiska leśne, o stosunkowo naturalnym charakterze znajdują się we wsiach Becejły, Szypliszki Zaborszki, Pokomsze, Wesołowo. Są to w większości zespoły grądowe, lasy mieszane i bory mieszane, a w obniżeniach i dolinach łągi olszowe. Florę leśną urozmaica także roślinność torfowisk przejściowych porastająca małe bezodpływowe, dystroficzne jeziora o zarastających

brzegach.

Zagłębienia terenu położone na wysoczyznach są miejscem występowania zbiorowisk torfowiskowych. Dominuje tu roślinność typowa dla torfowisk wysokich mech torfowiec, różne gatunki turzyc, welnianek i krzewinek. Zbiorowiska te w miarę postępującej sukcesji przekształcają się w bór bagienny.

Brzegi większych jezior i starorzeczka porasta roślinność szuwarowa.

9. Położenie gminy na tle krajowej sieci ekologicznej

Obszar gminy Szypliszki prawie w całości objęty jest systemem krajowej sieci ekologicznej ECONET. Jedynie wschodnia część gminy nie przedstawia z punktu widzenia sieci ECONET większej wartości.

Najcenniejszym, zaliczonym do obszarów węzłowych o znaczeniu międzynarodowym, jest Obszar Suwalski (16M) obejmujący swoim zasięgiem północno - wschodnią część województwa Podlaskiego. Węzły międzynarodowe wyznaczono w celu ochrony krajobrazów przyrodniczych, zbiorowisk i gatunków specyficznych dla danej strefy, zachowanych w jeszcze w stanie zbliżonym do naturalnego. Ponadto, obszary węzłowe o międzynarodowej randze obejmują tereny występowania skupień stanowisk gatunków uznanych za zagrożone. Dodatkowo południową część gminy zaklasyfikowano do rangi biocentrów i stref buforowych.

Północna część gminy Szypliszki posiada niższą rangę w sieci ECONET, zaklasyfikowana została jako obszar węzłowy o znaczeniu krajowym.

10. Formy ochrony przyrody

Około 1/2 powierzchni gminy znajduje się w strefie chronionego krajobrazu. Wyłączone z niej są trzy fragmenty obejmujące:

- wsie Klonorejść-Grauże-Sitkowizna-Lipowo,
- wsie Szypliszki-Słobódka-Żyrwiny-Aleksandrówka-Romaniuki-Sadzawki-Andrzejewo-Budzisko-Wojponie-Majdan-Kupowo,
- pn. zach. fragment gminy z wsią Wygorzel.

Oprócz tego południowa część gminy (wsie Polule, Dębowo, Kaletnik) położona jest w otulinie Wigierskiego Parku Narodowego (Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Wigierskiego Parku Narodowego z dnia 6 marca 1997 r.) marca , którego granica na odcinku 3 km. jest także granicą gminy.

Na terenie gminy statusy' pomnika przyrody posiada 7 obiektów, w tym 6 głązów narzutowych i 1 drzewo (lipa drobnolistna)

Na terenie gminy status stanowiska dokumentacyjnego posiada odsłonięcie na ścianie w żwirowni w Żubrynie.

Planuje się utworzenie 15 użytków ekologicznych i 2 zespołów przyrodniczo- krajobrazowych

W gminie Szypliszki największe jeziora: Szelment Mały i Jodeł oraz obszar 300 m od linii brzegowej objęte są strefą ciszy.

11. Przyrodnicze aspekty rozwoju gminy Szypliszki - podsumowanie

Czynniki korzystne z punktu widzenia rolnictwa:

Lato, nieznacznie krótsze niż w innych regionach Polski niżowej jest ciepłe, choć ze stosunkowo małą liczbą dni upalnych. Liczba dni pogodnych jest większa niż w innych porach roku, natomiast opady stosunkowo obfite, choć niezbyt częste. Wiatry są przeważnie słabe, cisze stosunkowo częste, rzadko występują burze.

Trwałość pokrywy śnieżnej ważna dla warunków przezimowania zbóż ozimych.

Czynniki niekorzystne z punktu widzenia rolnictwa:

Stosunkowo długa i surowa zima, z dużym zachmurzeniem, częstymi, choć niezbyt obfitymi opadami i trwałą pokrywą śnieżną, głównie z powodu skrócenia okresu wegetacyjnego, po części również ze względu na ryzyko uszkodzeń mrozowych zwłaszcza roślin wrażliwszych, częste późnowiosenne i wczesnojesienne przymrozki, intensywne opady sprzyjające erozji.

Czynniki korzystne z punktu widzenia turystyki:

Trwała pokrywa śnieżna podnosząca zimowego krajobrazu i sprzyjająca zwłaszcza turystyce narciarskiej (narciarstwo biegowe), występowanie już w kwietniu i jeszcze we wrześniu nawet dni upalnych o temperaturze maksymalnej powyżej 25°C, ciepłe i pogodne lato.

Czynniki niekorzystne z punktu widzenia turystyki:

Niekorzystne dla żeglarzy słabe wiatry.

II. GOSPODARCZE I SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZYPLISZKI

1. System osadniczy

Główną jednostkę osadniczą gminy stanowi zespół wsi Szypliszki - Słobódka położona przy przecięciu dróg Suwałki - Budzisko. Występuje tu zabudowa jednorodzinna. Oprócz funkcji mieszkaniowej i usługowej w Szypliszkach - Słobódce zlokalizowana jest funkcja administracyjna na szczeblu lokalnym (gminnym). Ośrodkiem wspomagającym wieś gminną jest Kaletnik. Wsie Becejły, Postawełek, Andrzejewo, Fometka, Zaboryszki, Łowocie, Bilwinowo, Żubryn, Nowe Grauże, Czerwonka pełnią funkcje usługowe na poziomie podstawowym obsługując zaledwie kilka okolicznych sołectw.

Na terenie gminy Szypliszki znajdują się 52 wsie. Zdecydowana większość z nich posiada zabudowę zagrodową o charakterze kolonijnym. Odległości pomiędzy zabudowaniami nierzadko dochodzą do kilkuset metrów. Typowo zwartą zabudowę wsi mają jedynie: Szypliszki, Słobódka, Becejły i Kaletnik. W Czerwonce występuje zwarta zabudowa wielorodzinna.

Ukształtowany historycznie charakter zabudowy kolonijnej stanowi poważne utrudnienie dla rozwoju infrastruktury technicznej oraz utrzymania sieci dróg.

2. Rolnictwo

Warunki glebowe

Sumaryczna ocena przydatności rolniczej gleb w gminie Szypliszki jest niska. Równocześnie w samej gminie istnieją poważne asymetrie w jakości gleb, co przenosi się na różnicowanie się warunków produkcyjnych pomiędzy wsiami. Najgorsze posiadają wsie położone w środkowej części gminy. Najkorzystniejsze warunki glebowe występują we wsiach Bilwinowo, Głęboki Rów, Zaboryszki, Słobódka, Dębowo, Żubryn.

Miejscowi rolnicy mówią o swoich gospodarstwach, że ich duża powierzchnia przy niskiej urodzajności gleb, powoduje jedynie konieczność ponoszenia wysokich kosztów na uprawę, przy niespotykanym w innych zawodach ryzyku zwrotności nakładów.

W opisanych warunkach przyrodniczych, bardzo korzystny wpływ na stabilizowanie efektywności gospodarowania wywiera duży udział w strukturze użytków rolnych - trwałych użytków zielonych.

Struktura własności

Większość arealów rolniczych gminy jest w posiadaniu rolników indywidualnych. Jedynie we wsi Czerwonka, w których był wcześniej PGR, w ewidencji gruntów występują powierzchnie będące własnością Agencji Rolnej Skarbu Państwa.

Struktura obszarowa

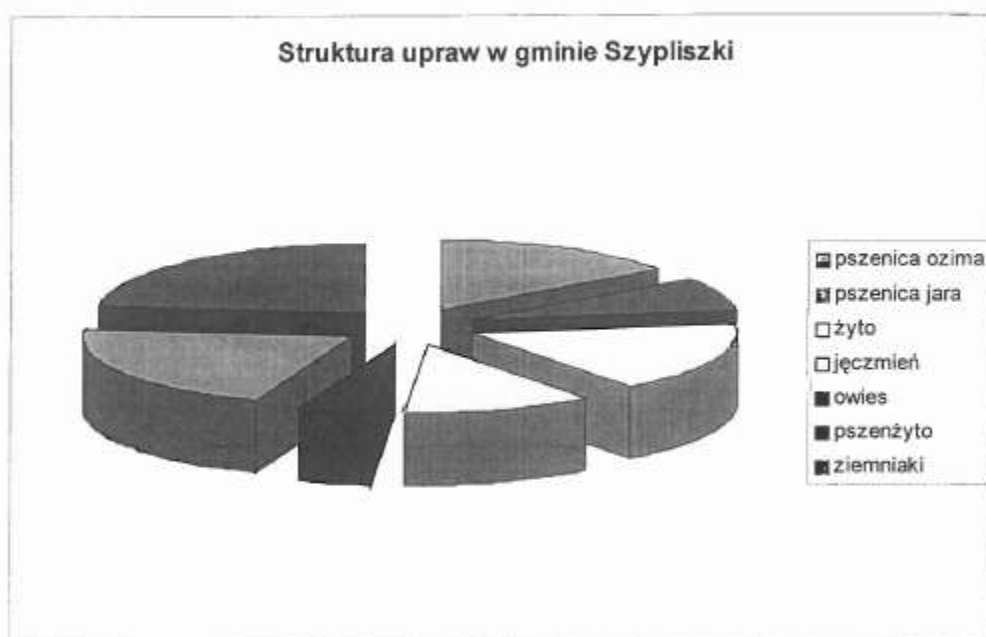
Większość ludności gminy pracuje w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Gospodarstwa te z uwagi na ich zróżnicowanie, w różnym stopniu zaspakajają potrzeby bytowe właścicieli. Struktura gospodarstw wskazuje na występowanie w gminie licznej grupy gospodarstw pełniących funkcje pomocnicze i samozaopatrzeniowe. Na obszarze miejscowości gminnej jest to wyraźnie widoczne, ponieważ przeważają tu gospodarstwa o powierzchniach nie przekraczających 5 ha.

Główne kierunki produkcji

Jak wspomniano wcześniej, w opisanych warunkach przyrodniczych, gospodaruje się trudno. Dodatkowym czynnikiem, który ogranicza niektóre możliwości produkcyjne jest znaczne oddalenie masowych rynków zbytu dla całej grupy towarów, a szczególnie ogrodniczych, w tym warzyw.

Stąd rolnicy realizują swoje dochody poprzez sprzedaż wytwarzanych surowców takich jak żywiec, zboża i ziemniaki.

Głównymi kierunkami produkcji towarowej w gminie są: produkcja mleka z uzupełniającym chowem bydła rzeźnego, produkcja trzody chlewnej i hodowla drobiu. Struktura upraw w gminie przedstawia się następująco :

2. Leśnictwo

Lasy zajmują w gminie Szypliszki prawie 12% powierzchni ogólnej. Jest więc to dużo poniżej średniej krajowej, która w skali kraju sięga 28%. Lasy w gminie stanowią zwarty kompleks jedynie w sołectwach Szypliszki, Pokomsze, Zaboryszki, Białobłota, Wesołowo. W pozostałych wsiach udział lasów w pokryciu terenów jest niewielki.

Lasy ochronne stanowiące własność Skarbu Państwa wchodzą w skład Nadleśnictwa Suwałki, obręb leśny Puńsk. Są to następujące numery oddziałów: 75,76, 79-82, 86, 87, 118-120

W areale lasów przeważają lasy państwowe, choć udział własności indywidualnej sięga 36% areалу.

3. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Baza ekonomiczna gminy w 1999 r.

Zmiana ustroju polityczno-gospodarczego w Polsce po 1989 roku stworzyła nowe warunki, w których możliwe jest ponowne ożywienie gospodarcze gminy. Powstały nowe zakłady pracy, część starych została zrestrukturyzowana, szybko rozwija się handel. Niestety w gminie Szypliszki jest zaledwie kilka dużych, prężnych przedsiębiorstw.

Do największych należą:

Przejście graniczne w Budzisku

„Drewlux” s.c. U.P.H. Suwałki

„Igloszron” s.c

Suwałskie Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe „Wital” s.c.

Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Suwałkach

Podlaski Oddział Straży Granicznej w Białymstoku

Stacja paliw w Szypliszkach

Oprócz tego funkcjonuje kilkadziesiąt samodzielnych podmiotów gospodarczych, z działalności których utrzymuje się rodzina właściciela lub dają one zatrudnienie dodatkowo jednej, dwóm osobom.

Zatrudnienie

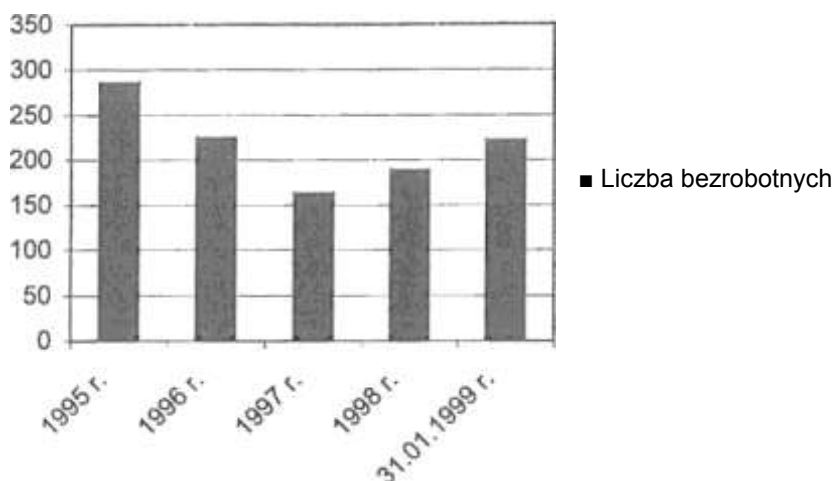
W związku z upadkiem dużych przedsiębiorstw oraz Państwowych Gospodarstw Rolnych w regionie suwalskim od kilku lat utrzymuje się na tym terenie wysokie bezrobocie strukturalne. Mieszkańcy, którzy nie mogą liczyć na miejsca pracy na terenie gminy Szypliszki poszukują ich głównie w Suwałkach oraz dużych, odległych aglomeracjach miejskich, a szczególnie w Warszawie i Białymstoku. W ostatnich 6 latach obserwujemy znaczny spadek liczby pracujących w przemyśle i budownictwie oraz znaczący wzrost zatrudnionych w handlu.

Na koniec 1997 roku gmina Szypliszki dysponowała zaledwie 469 miejscami pracy poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi.

Bezrobocie

Bezrobocie jest najbardziej dotkliwym problemem w gminie.

Liczba bezrobotnych w gminie Szypliszki

Statystyki dowodzą, że mimo spadku ogólnej liczby bezrobotnych wzrasta liczba osób trwale bezrobotnych (bez prawa do zasiłku z RUP, a więc pozostających na utrzymaniu pomocy społecznej). Około 65 % ogółu bezrobotnych nie ma prawa dziś do zasiłku.

Niskie wykształcenie bezrobotnych oraz brak ofert pracy nie sprzyjają spadkowi bezrobocia w gminie. Jednym ze sposobów na zapewnienie pracy dla części bezrobotnych są organizowane przez Urząd Gminy roboty interwencyjne. Od kilku lat każdego roku około 6 osób znajduje dzięki temu zatrudnienie. Środki na te prace pochodzą z dotacji Urzędu Wojewódzkiego. Zadania realizowane z tych środków to:

- prace przy wodociągach i kanalizacji,
- prace przy budowie oczyszczalni ścieków,
- usługi opiekuńcze

4. Jakość życia mieszkańców

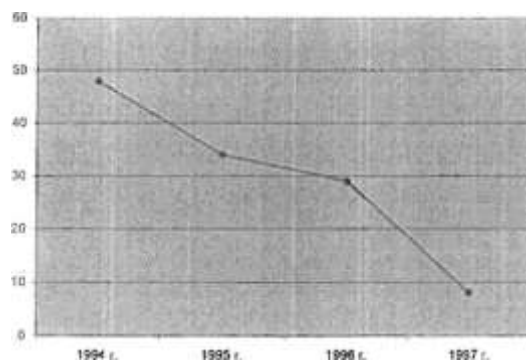
Obowiązująca ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 1994 r. w artykule 6 określa czym jest Studium. Jednym z analizowanych elementów, który należy uwzględnić jest „Jakość życia mieszkańców” (ustawa nie precyzuje tego pojęcia). Dlatego uważamy, że zgodnie z tradycją socjologiczną jakość życia mieszkańców definiują wskaźniki i cechy mieszczące się w sferach społecznej, kulturowej i demograficznej.

Ludność

Liczba ludności gminy w 1999 r. wynosi 4356 mieszkańców i wykazuje w ostatnim czasie tendencję malejącą co pokazuje zamieszczony poniżej wykres.

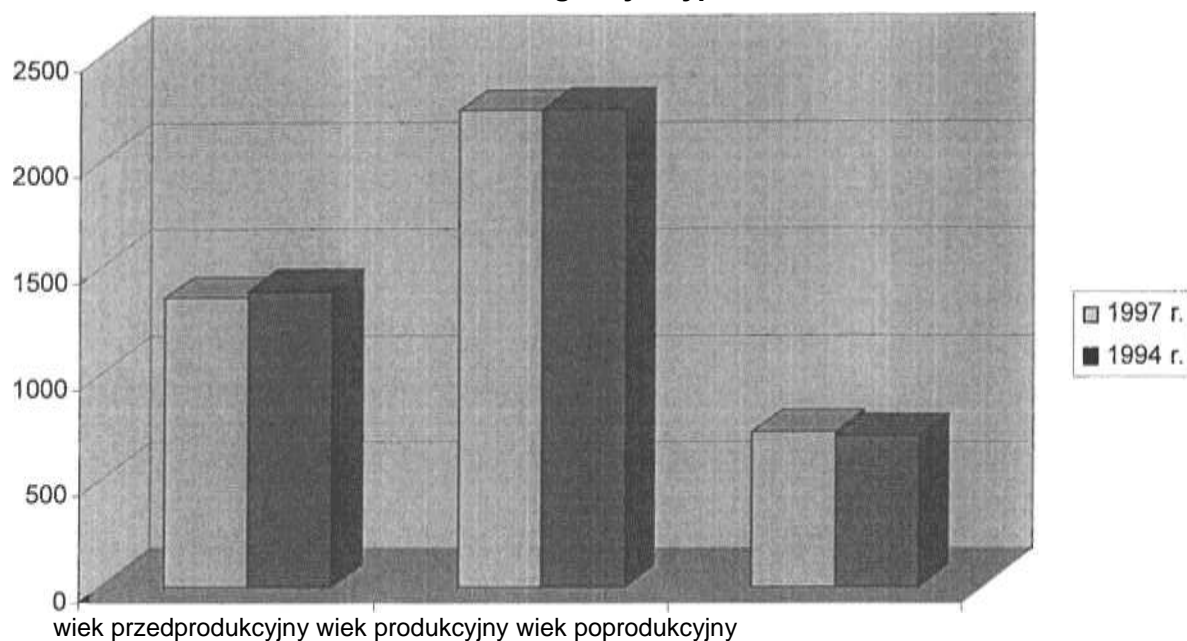

Przyrost naturalny wykazuje jednak tendencję spadkową, co spowodowane jest dużą ilością zgonów i zmniejszającą się liczbą urodzeń.

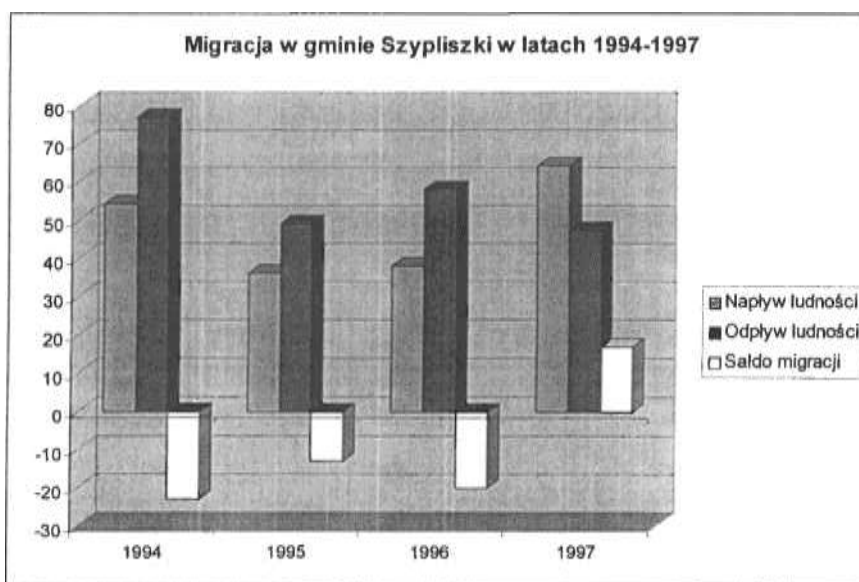
Struktura wieku mieszkańców jest dość młoda, jednak rysuje się powolna tendencja do starzenia się ludności gminy.

Struktura wieku mieszkańców gminy Szypliszki w latach 1994 - 1997

W 1997 r. została przerwana niekorzystna tendencja odpływu ludności z terenu gminy. W latach 1994-1997 sytuacja przedstawiała się następująco:

Tak więc efekt wzrastającej liczby ludności w gminie jest pochodną nie wysokiego przyrostu naturalnego ale głównie intensywnej imigracji wewnętrznej.

Uogólniając należy stwierdzić, że sytuacja demograficzna gminy nie jest korzystna. W ciągu kilkunastu najbliższych lat postępować będzie dość gwałtownie proces starzenia się ludności gminy, o ile trend ten nie zostanie zatrzymany.

Oświata i kultura

W gminie funkcjonuje 7 szkół podstawowych Słobódka (164 dzieci), Kaletnik (125 dzieci), Jasionowo (107 dzieci), Becejły (75 dzieci), Szymanowizna (55 dzieci), Zaboryszki (41 dzieci), Fometka (25 dzieci). Jedyne gminne gimnazjum znajduje się w Słobódce. W roku szkolnym 1999/2000 będzie doń uczęszczało 58 dzieci z terenu całej gminy. Wszystkie te placówki podlegają organom samorządowym.

W roku szkolnym 1997/1998 do szkół gminnych uczęszczało 629 uczniów, z czego absolwentami było 79 osób. Niestety, chcąc kontynuować naukę w szkołach ponadpodstawowych młodzież musi dojeżdżać głównie do Suwałk i innych większych miejscowości.

Przy każdej ze szkół funkcjonują oddziały przedszkolne, jednooddziałowe, do których w 1997 r. łącznie uczęszczało 94 dzieci. Od chwili przejęcia placówek oświatowych przez władze samorządowe są one systematycznie remontowane, jednak ich potrzeby remontowe i modernizacyjne nie zostały jeszcze w pełni zaspokojone wskutek ogromnego niedoinwestowania placówek w minionych kilkunastu latach.

Na potrzeby oświaty przeznaczają się obecnie około 46% wydatków budżetowych gminy.

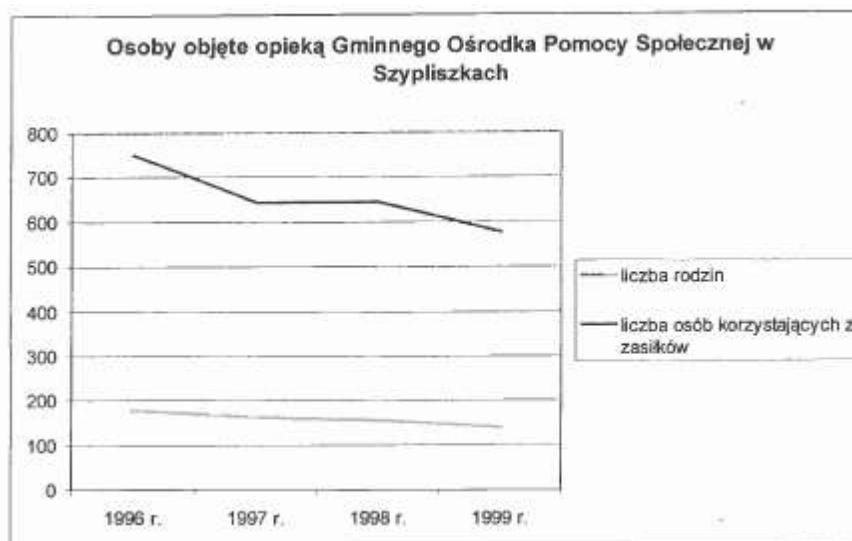
Na terenie gminy istnieją trzy biblioteki dysponujące księgozbiorem 30331 woluminów. W 1997 roku z bibliotek korzystało 837 czytelników, którzy wypożyczyli 18160 książek.

Główną instytucją odpowiedzialną za krzewienie kultury jest Świetlica Gminna znajdująca się w Szypliszkach. W ramach swojej działalności, przy stosunkowo skromnych środkach organizuje wiele imprez kulturalnych dla mieszkańców gminy. Największym wydarzeniem kulturalnym organizowanym rok rocznie w gminie jest Odpust św. Jana.

Przy Świetlicy Gminnej w Szypliszkach funkcjonuje Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Pogranicze”. Zajmuje się ono krzewieniem kultury i folkloru z regionu Suwalszczyzny. „Pogranicze” to grupa około 30 osób, tworzą oni zespół śpiewaczy, młodzieżowy zespół tańca ludowego oraz kapelę.

Na potrzeby działalności Gminnego Ośrodka Kultury przeznaczają się zaledwie 3.3 % wydatków budżetu gminy.

Problem ubóstwa (pauperyzacji) i pomocy społecznej

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wykazują, że z roku na rok liczba korzystających z różnych form pomocy finansowej maleje. Nie oznacza to, że poprawiła się sytuacja materialna wielu rodzin, lecz sporo osób utraciło prawo do korzystania z zasiłku. Wiele podań o pomoc socjalną jest załatwiane odmownie ze względu na brak dostatecznej ilości środków finansowych. Jako główne źródło pauperyzacji w gminie uważa się: bezrobocie, alkoholizm, wielodzietność, niesprawność fizyczną i umysłową, przewlekłe choroby.

W 1998 r. na różne rodzaje pomocy gmina przeznaczająca około 500 tys. zł., czyli 11% swojego budżetu.

Ze środków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wypłacane są następujące świadczenia obowiązkowe: renty socjalne, zasiłki stałe wyrównawcze, zasiłki stałe gwarantowane na okres 3 lat dla kobiet samotnie wychowujących dzieci, renty rodzinne, pielęgnacyjne. Zasiłki te pobiera ponad 300 rodzin. Część z tych pieniędzy zainteresowani otrzymują w postaci rzeczowej np. opał, ubrania, jedzenie ze względu na poważny w większości ubogich rodzin problem alkoholizmu.

W 1998 r. GOPS finansował także dożywianie 169 dzieci uczęszczających do gminnych szkół.

5. Mieszkalnictwo

Zasób mieszkaniowy w gminie Szypliszki stanowi około 1096 mieszkań (z tego własność gminy stanowi zaledwie 67). Średnio na jednego mieszkańca gminy przypada zaledwie 20,05 m² powierzchni mieszkalnej. W porównaniu z gminami wiejskimi w Polsce jest to o ponad 2 m² więcej.

Sytuacja mieszkaniowa ludności gminy od wielu lat nie ulega poprawie, można nawet mówić o jej pogorszeniu. Związane jest to z brakiem środków finansowych na modernizację istniejących budynków. Systematyczne naprawy i konserwacje wykonywane są w niewielu prywatnych budynkach.

III. UWARUNKOWANIA KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Droga krajowa przebiegająca przez gminę łączy Suwałki z przejściem granicznym z Litwą, w Budzisku (jedyne przejście dostępne dla ruchu ciężarowego). Obok więc ruchu lokalnego i regionalnego główna droga gminy obciążona jest tranzytowym ruchem międzynarodowym.

Wszystkie ośrodki mieszkaniowo-usługowe na terenie gminy Szypliszki połączone są siecią dróg kołowych, na czterech poziomach zarządzania:

- krajowym
- wojewódzkim
- powiatowym
- gminnym

Droga krajowe

Przez teren gminy przebiega droga krajowa zarządzana przez Dyрекcję Dróg Publicznych w Białymstoku.

nr 19 Granica Państwa - Budzisko - Suwałki - Augustów - Białystok - Lublin - Rzeszów

Nawierzchnia wyżej wymienionej drogi w obrębie gminy, na odcinku Jasionowo - Szypliszki jest aktualnie modernizowana. Prace remontowe polegają: na wyprostowaniu niektórych łuków, poszerzeniu drogi do 12 m., położeniu nowej nawierzchni asfaltowej. Na odcinku od Szypliszki do Budziska droga jest w dobrym stanie technicznym.

Brak jest pobocza wydzielonego dla ruchu pieszego i rowerowego. Na terenie zwartej zabudowy wsi brak jest środków technicznych ograniczających prędkość przejazdu, chodników (z wyjątkiem części Szypliszki). Ruch pieszy i rowerowy nie jest oddzielony od samochodowego.

Drogi wojewódzkie

Sieć dróg krajowych uzupełniają drogi wojewódzkie, podlegające administracji Województwa Podlaskiego. Ich nawierzchnia jest w dobrym stanie.

Drogami wojewódzkimi w gminie są drogi:

Nr 659 Szypliszki - Sejny

Jest to droga o nawierzchni asfaltowej.

Nr 651 Szypliszki - Wizajny - Gołdap.

Jest to droga o nawierzchni asfaltowej.

Drogi powiatowe

Ze wszystkich dróg powiatowych tylko nieliczne odcinki mają dobrą i równą nawierzchnię asfaltową. W większości przypadków jest to nawierzchnia gruntowa, która znajduje się w złym stanie, co zdecydowanie utrudnia dostępność miejscowości położonych przy tych drogach. Z uwagi na taki stan jezdni brak jest autobusowej komunikacji zbiorowej, zwłaszcza w północnej części gminy. Z uwagi na nierówności jezdni utrudniony jest ruch rowerowy. Konieczna wydaje się poprawa stanu nawierzchni na większości dróg powiatowych.

Brak jest również dobrego i wyraźnego oznakowania drogowego, co utrudnia orientację w terenie, zwłaszcza dla turystów i osób nie znających tych okolic. To również wpływa na utrudnienie korzystania z tych dróg przez turystów.

Drogami powiatowymi w gminie są drogi:

Nr 40712 Postawe - Jałowo - Fometka - Dębniak (6,7 km) - droga gruntowa na całej długości

Nr 40713 Ignatowizna - Kupowo - Majdan - Sądawki (4,9 km) - droga gruntowa na całej długości

Nr 40714 Jeleniewo - Wołownia - Becejły (6,3 km) — droga asfaltowa na całej długości

Nr 40715 Wołownia - Czerwonka (2 km) - droga gruntowa na całej długości
Nr 40735 Suwałki - Kaletnik - Zaboryszki (7,2 km) - droga asfaltowa na całej długości
Nr 40736 Kaletnik - Bilwinowo - Węgielnia (7,2 km) - droga gruntowa na całej długości
Nr 40737 Czerwonka - Kaletnik (5,1 km) - droga gruntowa na całej długości
Nr 40739 Kaletnik - Adamowizna - Orlinek - Gremzdel (4 km) - droga gruntowa na całej długości
Nr 40742 Od drogi 659 Szołtany - Puńsk - Wojtokiemie (1,7 km)
Nr 40743 Puńsk - Wojciuliszki - Budzisko (2,2 km) - droga gruntowa na całej długości

Drogi gminne

Wszystkie drogi gminne mają nawierzchnię nieutwardzoną bądź utwardzoną na bardzo krótkich odcinkach. Drogi te mają znaczenie lokalne jednak istnieje konieczność stałej poprawy nawierzchni na nich.

Sieć dróg kolejowych

Przez gminę Szypliszki przebiega niezelektryfikowana, jednotorowa linia kolejowa Suwałki - Trakiszkki. Trasą tą przejeżdżają dziennie dwie pary pociągów osobowych.

Komunikacja zbiorowa

System transportu zbiorowego charakteryzuje się dość niskim standardem obsługi, przede wszystkim jeśli chodzi o relacje i częstotliwość kursowania autobusów. Jedynie połączenia autobusowe na linii Szypliszki - Suwałki są dość dobrze obsługiwane. Zupełnie inną jakość komunikacji zbiorowej występuje w miejscowościach leżących poza drogami krajowymi.

IV. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1. Stan istniejący zaopatrzenie w wodę

Obecnie na terenie gminy istnieją trzy wodociągi grupowe; we wsi Szypliszki, gdzie są zatwierdzone zasoby wody w kategorii "B" o wielkości $Q = 114 \text{ m}^3/\text{h}$, we wsi Kaletnik o zatwierdzonych zasobach w kategorii "B" $Q = 86 \text{ m}^3/\text{h}$. oraz we wsi Podwojponie o zatwierdzonych zasobach w kategorii "B" $Q = 92 \text{ m}^3/\text{h}$. Poza tymi wodociągami kilka wsi na terenie gminy jest zaopatrywane z wodociągu we wsi Białorogi położonej w gminie Jeleniewo.

Długość sieci wodociągowej ogółem w całej gminie wynosi ok. 110 km.

- Z wodociągu w Szypliszkach są zaopatrywane następujące wsie: Szypliszki, Słobódka, Zaboryszki, Dębniak, Pokomsze, Wesołowo, Grauże Stare, Olszanka, Lipniak, Sitkowizna, Szury i Lipowo.
- Z wodociągu w Kaletnikach: Kaletnik Mały, Kaletnik Duży, Grauże Nowe, Deksznie, Łowocie, Adamowizna i Wiatrołuza II.
- Z wodociągu w Podwojponiach: Budzisko, Andrzejewo, Majdan, Kupowo Folwark, Mikołajówka i Aleksandrowka.
- Z wodociągu w Białorogach zaopatrywane są wsie: Jasionowo, Żubryn, Węgielnia, Bilwinowo i Polule.

Wszystkie trzy ujęcia mają wyznaczoną wymaganą strefę ochrony bezpośredniej. Wyniki badań hydrogeologicznych wskazały że z uwagi na istnienie warstwy izolacyjnej o znacznej miąższości strefa izolacyjna pośrednia nie jest wymagana.

Poza wymienionymi wodociągami, na terenie gminy funkcjonuje jeszcze lokalny wodociąg zaopatrujący wieś Czerwonka.

Poza zasięgiem wodociągów są jeszcze wsie: Białobłota, Postawełek, Kociołki, Dębowo,

Becejły, Krzywólka, Głęboki Rów, Jegliniec, Wojponie, Wygorzel, Przejma Wysoka, Przejma Mała, Przejma Wielka, Rybalnia, Fometka, Klonorejsć, Romaniuki i Żyrwiny.

2. Stan istniejący kanalizacji

Na terenie gminy Szypliszki brak zorganizowanych systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Istnieją tylko jedynie małe oczyszczalnie indywidualne. W miejscowości Budzisko zlokalizowana jest oczyszczalnia dla potrzeb przejścia granicznego bez możliwości przyjmowania ścieków z terenu gminy. Ścieki oczyszczone odprowadzane są do cieku przepływającego przez granicę w kierunku Litwy. Ponadto na terenie gminy istnieją oczyszczalnie bezobsługowe typu "Sotralentz" obsługujące szkoły podstawowe w miejscowościach Becejły, Słobódka, Szymanowizna, Fornetka, Jasionowo, Kaletnik i Zaboryszki, z których ścieki odprowadzane są poprzez ich rozsączkowanie do gruntu oraz oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna z filtrem piaskowym i glebowo - roślinnym w ośrodku wypoczynkowym Szelment z odprowadzeniem ścieków rowem do jeziora Szelment Wielki. W miejscowości Słobódka realizowana jest gminna oczyszczalnia ścieków typu

"Hydrocentrum" o przepustowości Q śr doba = $150\text{m}^3/\text{dobę}$. Oczyszczalnia wyposażona będzie w punkt zlewny. Oczyszczone ścieki odprowadzane będą ciekami bez nazwy do rzeki Marychy. Realizowana jest również sieć kanalizacyjna o długości 3 km w miejscowościach Szypliszki i Słobódka, którą ścieki będą odprowadzane do oczyszczalni. Przy osiedlu mieszkaniowym w Czerwonce funkcjonuje oczyszczalnia ścieków typu „Bioclere”, o przepustowości $30\text{ m}^3/\text{dobę}$. Właścicielem oczyszczalni jest Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. Ponadto w planie miejscowym gminy z 1992 r. zarezerwowano tereny pod budowę czterech oczyszczalni ścieków na terenie sołectw: Becejły, Kaletnik i Budzisko.

Z pozostałych obszarów gminy ścieki sanitarne odprowadzane są bez oczyszczania lub oczyszczone w niedostatecznym stopniu w szambach, bezpośrednio do gruntu i wód powierzchniowych lub wywożone na pola powodując zanieczyszczenie środowiska naturalnego. Wody opadowe odprowadzane są powierzchniowo lub rowami otwartymi bez oczyszczania do wód powierzchniowych, rowów melioracyjnych i do gruntu powodując również zanieczyszczenie środowiska.

3. Składowisko odpadów

Na opracowywanym terenie znajduje się jedno gminne wysypisko odpadów we wsi Szypliszki. Zgodnie z przewidywaniami wysypisko powinno w najbliższym czasie ulec likwidacji. W planach gminy jest budowa nowego wysypiska także na terenie sołectwa Szypliszki.

System odbioru śmieci funkcjonuje jedynie na obszarze Szypliszek, Becejł, Kaletnika i Słobódki. Na terenie pozostałych sołectw brak zorganizowanego odbioru i transportu odpadów. Nieczystości są składowane lokalnie w obrębie gospodarstw rolnych lub wywożone na „dzikie wysypiska”.

4. Energia elektryczna

Energia elektryczna do Gminy Szypliszki jest doprowadzana liniami napowietrznymi średniego napięcia (SN) 20 kV do rozdzielni w Szypliszkach.

Z rozdzielni w Szypliszkach linie średnich napięć doprowadzone są do stacji transformatorowych (SN/NN) 20/0,4 kV, z których liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. W istniejącym rozwiązaniu sieci warunki atmosferyczne mają istotny wpływ na pewność zasilania. Warunki bezpieczeństwa w dostawie energii elektrycznej w porównaniu z siecią kablową są gorsze.

Nie występują spadki napięcia związane z nadmiernym poborem mocy.

5. System grzewczy

Rozproszona zabudowa wsi oraz brak dużych odbiorców ciepła sprawia, że nieopłacalne są koszty przesyłania ciepła na niewielkie nawet odległości. Dlatego w gminie Szypliszki wszystkie ważniejsze obiekty użyteczności publicznej posiadają własne kotłownie węglowe. -Zlokalizowane one są przy:

- szkołach podstawowych w Becejłach, Kaletniku, Słobódce, Szymanowiznie, Fometce, Żubrynie,
- ZGKiM w Szypliszkach,
- osiedlu mieszkaniowym w Czerwonce,
- ośrodka zdrowia w Szypliszkach,
- Urzędzie Gminy w Szypliszkach.

Gospodarstwa indywidualne posiadają własny system grzewczy opalany węglem kamiennym, koksem, olejem opałowym lub drewnem.

6. Telekomunikacja

Zdecydowana większość gospodarstw w gminie, zainteresowanych posiadaniem telefonu jest podłączona do kablowej sieci naziemnej. Wszystkich mieszkańców obsługują dwie centrale w Szypliszkach i Kaletniku. W zdecydowanej większości przypadków, po modernizacji przewody prowadzone są pod ziemią. Kolonijny układ zabudowy wsi zdecydowanie podnosi koszty budowy głównych linii przesyłowych i przyłączy do poszczególnych gospodarstw.

Na początku 2000 roku niestelefonizowane były następujące wsie: Aleksandrówka, Lipowo, Majdan, Mikołajówka, Romaniuki, Żyrwiny.

W 1998 r. do sieci telefoniczne Telekomunikacji Polskiej S.A. podłączonych było 600 abonentów. W ostatnich latach na obszarze gminy wybudowane zostały trzy przekaźniki cyfrowej telefonii komórkowej. Zlokalizowane są w Słobódce, Szypliszkach i Podwojponiach. Zapewniają one zasięg wszystkich sieciom komórkowym głównie wzdłuż drogi nr 19.

V. PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW

Zdecydowana większość powierzchni gminy znajduje się w rękach prywatnych właścicieli.

Grunty komunalne w gminie Szypliszki zajmują niewielkie obszary:

- przeznaczone pod usługi w Budzisku, Kaletniku, Słobódce,
- tereny rolnicze w Przejmje Wielkiej tzw. Rybakówka,
- pod drogami gminnymi,
- pod szkołami i boiskami szkolnymi,
- pod gminną oczyszczalnią ścieków w Słobódce,
- 10 ha lasów w Becejłach.

Obszary rolne znajdujące się w zarządzie ARSP położone są na terenie wsi: Czerwonka, Żubryn, Przejma Wielka, Lipina, Szury. Większość tych ziem jest aktualnie dzierżawiona przez rolników. W związku z dużym zainteresowaniem rolników tymi ziemiami trwa proces sprzedaży terenów ARSP.

VI. WARTOŚCI KULTUROWE

1. Historia

Wśród wydarzeń o zasięgu lokalnym, czyli mającym wpływ na obszar dzisiejszej gminy Szypliszki, był okres pomiędzy XVI i XVIII wiekiem. W tym czasie rozwijało się osadnictwo, które przyczyniło się do zróżnicowania kulturowego i narodowościowego; równoległe obszar ten był zasiedlony przez ludność polską pochodzącą głównie z Mazowsza oraz ludność litewską. Na przestrzeni dziejów panowała gospodarka rolna prowadzona w majątkach ziemskich; udział drobnych gospodarstw rolnych zwiększył się po 1864 roku (po reformie rolnej Milutina). Po 1945 roku podjęto próby przekształcenia nielicznych majątków w Państwowe Gospodarstwa Rolne miały niewielkie znaczenie dla rolniczego krajobrazu gminy.

Omawiany obszar zachował zróżnicowanie kulturowe, charakterystyczne dla kultury polskiej i litewskiej. Ludność litewska stanowiąca mniejszość w ogólnej populacji gminy kultywuje język oraz pewne formy obrzędowości ludowej. Kultywowanie przez ludność polską określonych obrzędów i obyczajów stopniowo ustępuje pod wpływem ogólnych zmian cywilizacyjnych, których akcelerację obserwuje się od lat 70-tych XX w.

2. Wydarzenia

- zapoczątkowanie osadnictwa od miejscowości Becejęły w I poł. XVI w.,
- budowa drogi z Suwałk do Kowna w latach 30-tych XIX w.,
- reforma rolna Milutina w 1864 r.,
- budowa linii kolejowej w latach 90-tych XIX w.,
- otwarcie przejścia granicznego w Budzisku.

3. Zabytki architektury i budownictwa oraz zabytki ruchome

Gmina Szypliszki znajdowała się w obrębie jednego obszaru historycznego do 1914 r. (pomimo zmian politycznych powstałych w następstwie rozbiorów Rzeczypospolitej ciągłość ta była utrzymana). Stosunkowo późne osadnictwo połączone z peryferyjnym położeniem oraz następstwa kolejnych niszczących wojen miały zasadniczy wpływ na skromnie zachowane zabytki architektury i budownictwa.

Niewątpliwie najcenniejszym zabytkiem architektury jest zespół kościoła parafii rzymskokatolickiej w Becejęłach. Pomimo, że zespół ten powstał w latach 1928 - 1937 jest znakomitym przykładem realizacji tak zwanego stylu narodowego (styl narodowy powstał jako koncepcja odradzania się Polski po 1918 roku; dla obiektów murowanych proponowano styl neobarokowy jako reminiscencję baroku I Rzeczypospolitej czasów świetności).

Kościół parafialny w Kaletniku powstał również zgodnie ze wspomnianymi koncepcjami w latach 30-tych XX wieku. We wnętrzu kościoła przechowywane są zabytki ruchome przeniesione z suwalskiego kościoła p.w. SS Piotra i Pawła. Zabytkowe ołtarze pierwotnie stanowiły wystrój cerkwi garnizonowej przekształconej w kościół katolicki.

Z licznej do lat 50-tych XX w. grupy architektury dworskiej i zabudowy folwarcznej zachował się dwór w Zaborszczkach (Słobódce).

Osobną grupę stanowią zabytki budownictwa wiejskiego (budynki mieszkalne i gospodarcze). Do lat 80-tych XX w. grupa ta była na omawianym terenie licznie reprezentowana.

Procesy przekształcenia wsi suwalskiej zintensyfikowały się w drugiej poł. lat 70-tych XX w. Stara zabudowa drewniana została zastąpiona przez utylitarną w formie zabudowę współczesną. Najwartościowszym obiektem w tej grupie jest zabytkowa zagroda w Adamowiznie. W skład zespołu wchodzi: chałupa drewniana z początku XIX w. (rozbudowana przed 1914 r.),

drewniany budynek inwentarski z poł. XIX w., świreń drewniany (spichlerz) z pocz. XIX w., drewniana stodoła ok. 1922 r. Wspomniany zespół należy do jednych z najcenniejszych na terenie Suwalszczyzny. Bez podjęcia przy nim prac konserwatorskich zniknie z krajobrazu gminy.

4. Cmentarze

Do najcenniejszych obiektów należy zaliczyć cmentarz rzymskokatolicki w Kaletniku. Obiekt ten posiada dobrze zachowany układ wraz z szeregiem interesujących nagrobków (głównie żeliwne i żelazne krzyże).

5. Zabytki techniki

Spośród zabytków techniki zachowała się jedynie linia kolejowa wraz z urządzeniami i drewnianymi budynkami kolejowymi z końca XIX wieku (budynek stacyjny w Kaletniku i dróżnicówka w Adamowiznie).

Prac konserwatorskich wymagają przede wszystkim drewniane budynki kolejowe.

6. Ruralistyka

Układy zabudowy i osnowa drożna wsi na omawianym terenie odpowiada stanowi z przełomu XIX i XX w. Część osnowy drożnej ma XVI i XVII - wieczną proveniencję.

Obecnie przekształceniu ulega historyczna droga z Suwałk do Kowna, która w najbliższej przyszłości ma przyjąć rolę jednej z najważniejszych arterii północ - południe (Via Baltica). Przekształceniu ulegają układy przestrzenne wsi znajdujących się przy tej drodze. Szczególnie jest to widoczne w samych Szypliszkach.

7. Krajobraz

Krajobraz gminy zachował walory zabytkowe na obszarze niemal całej gminy. Jednak wyraźne elementy zabytkowe, takie jak układy pól z rozdzieleniem przez miedze, obsadzenie gospodarstw i dróg lokalnych są przemieszane z wyraźnie występującą współczesną zabudową mieszkalną i gospodarczą.

8. Archeologia

Najcenniejszym obiektem tej grupy jest grodzisko w Jeglińcu; grodzisko to posiada własną formę krajobrazową. Obiekt ten wymaga szczegółowego rozpoznania oraz pełniejszego wyeksponowania.

9. Wykaz obiektów zabytkowych

Beceiły

Zespół kościoła par. pw. MB Częstochowskiej:

a) kościół, mur., 1929-1937, odbud.1951,

b) plebania, ok.1926.

Cmentarz rzymskokatolicki, XIX w., nr rej.616.

Bilwinowo

Cmentarz wojenny z I wojny światowej.

Budzisko

Ślady osadnicze z epoki kamiennej, okresu rzymskiego i wędrówek ludów(st.4)

Głęboki Rów

Cmentarz ewangelicki, XIX w.

Grauże Nowe

Obozowisko z epoki kamiennej i osada z okresu rzymskiego(st.3).

Jegliniec

Grodzisko wczesnośredniowiecznej. 1), nr rej.94.

Osada z okresu wędrówek ludów i wczesnego średniowiecza(st. 2). Osada wczesnośredniowieczna (st.3).

Osada z późnego okresu rzymskiego o wędrówek ludów(st.4).

Kaletnik

Zespół kościoła par. rzym. kat. pw. MB Pocieszenia:

- a) kościół, mur., 1929-1939,
- b) ogrodzenie z kapliczkami, 1.30.,
- c) plebania, drewn., 1.20. XX w.

Szkoła, drewn., 1.30. XX w.

Dom nr 61, drewn., 1.20. XX w.

Dom nr 64, drewn., 1.20. XX w.

Cmentarz rzymskokatolicki, XIX w., nr rej.619.

Obozowisko z epoki kamiennej i osada(?) wczesnośredniowieczna (st.1). Obozowisko z epoki kamiennej(st.2).

Rasztobol

Mogiły z I wojny światowej.

Szury

Cmentarz staroobrzędowców, XIX w.

Szypliszki

Cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.330.

Wojponie

Dom nr 2, drewn., 3 ćw. XX w.

Dom nr 8, drewn., pocz. XX w.

Wyorzel

Cmentarz wojenny z I wojny światowej.

Cmentarz wiejski, XIX w.

VII. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA ORAZ TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

1. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN

Na terenie gminy Szypliszki zlokalizowane są następujące udokumentowane złoża kopalin:

- *„Sadzawki-Podwojponie” – złoża surowców ilastych udokumentowane na części działek ewidencyjnych nr 11/2, 11/5, 12/1, i 12/2 obręb miejscowości Sadzawki oraz na części działek ewidencyjnych nr 36, 44, i 45 obręb Podwojponie. Dokumentacja geologiczna złoża została zatwierdzona decyzją Wojewody Suwalskiego z dnia 16.01.1990 r., znak OS.V.8513/2/90;*
- *„Postawełek” – złoża kruszywa naturalnego zlokalizowane na działce ewidencyjnej nr 57 w obrębie Postawełek. Dokumentacja geologiczna zatwierdzona decyzją Wojewody Suwalskiego z dnia 19.07.1993 r., znak GPŚ.VIIg-7517/21/93;*
- *„Kaletnik” – złoża kruszywa naturalnego udokumentowane na działkach ewidencyjnych 303 i 304 w obrębie miejscowości Kaletnik. Uproszczona dokumentacja geologiczna złoża kruszywa naturalnego została zatwierdzona decyzją Wojewody Suwalskiego z dnia 08.10.1993 r., znak GPŚ.VIIg-7517/39/93;*
- *„Sadzawki” – złoża udokumentowane na działce ewidencyjnej nr 23 w obrębie miejscowości Sadzawki. Uproszczona dokumentacja geologiczna złoża kruszywa naturalnego została zatwierdzona decyzją Wojewody Suwalskiego z dnia 25.08.1994 r., znak GPŚ.VIIg-7517.35.94;*
- *„Kociołki” – złoża piasku ze żwirem udokumentowane na działkach ewidencyjnych 17, 24 i 25 obręb Kociołki. Dokumentacja geologiczna zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 15.10.2014 r., znak DIS-III.7427.1.18.2014;*
- *„Żyrwiny II” – złoża udokumentowane na działkach ewidencyjnych 172/1, 172/2, 176 oraz na części działki nr 173 obręb miejscowości Żyrwiny. Dokumentacja geologiczna złoża piasku ze żwirem została zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 27.01.2016 r., znak DIT-III.7427.1.4.2016;*
- *„Żyrwiny III” - złoża udokumentowane na działkach ewidencyjnych 143, 144, 174, 175, 177, 178 i na części działki ewidencyjnej 173 obręb Żyrwiny. Dokumentacja geologiczna*

złoża piasku ze żwirem została zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 09.02.2016 r., znak DIT-III.7427.1.7.2016;

- *„Szypliszki I” – złoża udokumentowane na działkach ewidencyjnych 24/7, 25, 21/2 i 26/6 obręb Szypliszki. Dokumentacja geologiczna złoża piasku została zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 28.07.2016 r., znak DIT-III.7427.1.35.2016;*
- *„Bilwinowo II” – złoża udokumentowane na działkach nr 127, 128 i 191 obręb miejscowości Bilwinowo. Dokumentacja geologiczna złoża piasku ze żwirem została zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 28.09.2016 r., znak DIT-III.7427.1.48.2016;*
- *„Żyrwiny IV” – złoża udokumentowane na działkach ewidencyjnych nr 146/2 i 147/3 obręb Żyrwiny. Dokumentacja geologiczna złoża piasku ze żwirem została zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 29.09.2016 r., znak DIT-III.7427.1.47.2016;*
- *„Bilwinowo I” – złoża udokumentowane na działkach ewidencyjnych nr 155, 153, 154, 146/4, 147/4 i 145/2 obręb Bilwinowo oraz na działce ewidencyjnej nr 70/2 w miejscowości Polule. Dokumentacja geologiczna złoża piasku ze żwirem została zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 28.12.2016 r., znak DIT-III.7427.1.71.2016;*
- *„Zaborszki II” - złoża udokumentowane na działkach ewidencyjnych nr 3/15, 3/16, 3/18, 3/19, 3/29 obręb Zaborszki. . Dokumentacja geologiczna złoża piasku ze żwirem w kat. C1 zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 27.03.2018 r., znak DIT-III.7427.1.14.2018;*
- *„Jasionowo V” – złoża udokumentowane na działkach ewidencyjnych nr 22/1, 115/15, 121/1, 121/5, obręb Jasionowo oraz 9/5 obręb Węgielnia. Dokumentacja geologiczna złoża piasku ze żwirem w kat. C1 zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 26.02.2018 r., znak DIT-III.7427.1.10.2018;*
- *„Jasionowo”- udokumentowane złoża kruszywa naturalnego na działce ewidencyjnej 115/30 w obrębie Jasionowo. Złoża o powierzchni 1,9937 ha zatwierdzone na podstawie dokumentacji geologicznej decyzją nr OŚR.IIg-7512/1-99/99 Starosty Suwalskiego z dnia 07.06.1999 r.;*
- *„Jasionowo II” - udokumentowane złoża kruszywa naturalnego na działce ewidencyjnej 121/1 w obrębie Jasionowo. Decyzja Starosty Suwalskiego zatwierdzająca dokumentację geologiczną z 28.06.1999r. znak: OŚR.II.-7512/2-99/99;*

- „Postawełek I” - udokumentowane złoże kruszywa naturalnego na działce ewidencyjnej 95 w obrębie Postawełek oraz działkach ewidencyjnych 42 i 43 w obrębie Kociołki. Złoże o powierzchni do 2 ha. Dokumentacja geologiczna zatwierdzona decyzją Starosty Suwalskiego z dnia 2.09.2014 r., znak OŚR.6528.4.2015
- „Żyrwiny” - udokumentowane złoże kruszywa naturalnego na działkach ewidencyjnych 147/4 i 147/5 w obrębie Żyrwiny. Złoże o powierzchni 1,9803 ha zatwierdzone na podstawie dokumentacji geologicznej decyzją znak OŚR.6528.4.2014 Starosty Suwalskiego z 18.06.2014 r.
- „Żyrwiny V” – udokumentowane złoże piasku ze żwirem na działkach ewidencyjnych 85, 84/1 w obrębie Żyrwiny. Dokumentacja geologiczna złoża piasku ze żwirem została zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 18.05.2018 r., znak DIT-III.7427.1.27.2018.

Na terenie gminy Szypliszki nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

2. TERENY GÓRNICZE

Na obszarze gminy Szypliszki dla części z wymienionych powyżej udokumentowanych złóż kopalin zostały wyznaczone tereny górnicze, których zestawienie znajduje się poniżej.

- Złoże „Bilwinowo I” – tereny górnicze (11,9017 ha):
 - „Bilwinowo I – Pole A”,
 - „Bilwinowo I – Pole B”,
 - „Bilwinowo I – Pole C”;
- Złoże „Szypliszki I” – teren górniczy (13,6344 ha):
 - „Szypliszki I”;
- Złoże „Postawełek I” – tereny górnicze (2,4429 ha):
 - „Postawełek I – Pole A”,
 - „Postawełek I – Pole B”;
- Złoże „Żyrwiny” – teren górniczy (4,1140 ha):
 - „Żyrwiny”;
- Złoże „Żyrwiny III” – tereny górnicze (6,5525 ha):
 - „Żyrwiny III – Pole A,
 - „Żyrwiny III – Pole B;
- Złoże „Żyrwiny II” – teren górniczy (8,2187 ha):
 - „Żyrwiny II”;
- Złoże „Żyrwiny IV” – teren górniczy (4,1969ha):
 - „Żyrwiny IV”;
- Złoże „Bilwinowo II” – tereny górnicze (5,2317 ha):
 - „Bilwinowo II – Pole A”,
 - „Bilwinowo II – Pole B”.

Dodatkowo na terenie gminy znajduje się fragment (0,1028 ha) terenu górniczego „Szołtany VII – Pole A” złoża „Szołtany VII” zlokalizowanego na terenie gminy Puńsk.

VIII. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZYPLISZKI:

I. Część ogólna

1. Studium opracowano dla gminy Szypliszki, które w granicach administracyjnych obejmuje obszar 15655 ha.
2. Granice gminy stanowią także granice opracowania graficznego. Załącznikami graficznymi, które stanowią integralną część studium są:
 - a) Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Szypliszki Polityka ochronna skali 1:25 000
 - b) Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Szypliszki Polityka funkcjonalno-przestrzenna skali 1:25 000
3. Zakres ustaleń studium dotyczy:
 - a) Podstawowych uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy
 - b) Celów zagospodarowania przestrzennego
 - c) Kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego
 - d) Polityki przestrzennej gminy.

II. Część szczegółowa

1.1. Uwarunkowania zewnętrzne

- a) Korzystne położenie przy drodze krajowej Suwałki - Budzisko.
- b) Zlokalizowane drogowe przejście graniczne w Budzisku.
- c) Powiązania przyrodnicze o znaczeniu europejskim i krajowym.

1.2. Uwarunkowania stanowiące szanse rozwoju zagospodarowania przestrzennego:

- a) dobry rozwój podstawowych usług zaspokajających potrzeby ludności w gminie
- b) dobra dostępność komunikacyjna, szczególnie wzdłuż głównej drogi krajowej Suwałki – Budzisko.
- c) gęsta sieć dróg utwardzonych
- d) położenie przy linii kolejowej Suwałki - Trakiszki.
- e) rozwinięta sieć wodociągów gminnych,
- f) skanalizowana wieś gminna
- g) równomierna telefonizacja gminy, duża ilość podłączeń abonenckich
- h) bliskie sąsiedztwo Suwałk (rynek pracy, szkolnictwo ponadpodstawowe, lokalne przetwórstwo)
- i) urozmaicony krajobraz z obecnością wzgórz morenowych, lasów, łąk, szuwarów i jezior, nasadzeń przydrożnych
- j) niski stopień zniekształcenia środowiska przyrodniczego
- k) niski stopień zanieczyszczenia powietrza (oceniony w przybliżeniu na podstawie występowania porostów bioindykacyjnych)
- l) mały stopień zanieczyszczenia zbiorników i cieków wodnych oraz umiarkowane i dość duże możliwości ich samooczyszczania
- m) duże bogactwo gatunków roślin i zwierząt oraz zbiorowisk roślinnych i zwierzęcych,
- n) mała antropopresja spowodowana głównie małym zaludnieniem i słabym rozwojem przemysłu
- o) duża spontaniczna odporność siedlisk naturalnych na gradacje szkodników, pożary i presję turystyczną

- p) dość dużą liczbę obiektów zabytkowych
- q) znakowane szlaki turystyczne
- r) *bogactwo naturalne w postaci udokumentowanych złóż kopalin.*

1.3. Uwarunkowania stanowiące słabe strony zagospodarowania przestrzennego gminy:

- a) słabo rozwinięta baza turystyczna
- b) brak informacji turystycznej
- c) zły stan techniczny niektórych odcinków dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych
- d) słabo rozwinięta komunikacja publiczna pomiędzy miejscowościami na terenie gminy
- e) niekontrolowany (lokalnie) rozwój osiedli działek rekreacyjnych, nie spełniających bezpiecznych dla środowiska norm powierzchniowych wymogów sanitarnych, przeciwpożarowych, ani odległości od brzegów jezior.
- f) mała ilość zadrzewień śródpolnych oraz pasów zieleni pomiędzy obszarami rolnymi i jeziorami
- g) nieład urbanistyczny szczególnie w zachodniej części gminy naruszający estetykę krajobrazu i utrudniający doprowadzenie mediów
- h) częściowo rozwiązany problem odprowadzania odpadów płynnych i składowania śmieci oraz niekontrolowanego pozyskiwania surowców mineralnych (liczne śmietniska w odkrywkach)
- i) wysoki poziom bezrobocia w gminie
- j) brak powszechnie dostępnej informacji o możliwościach inwestowania w gminie

2. Cele zagospodarowania przestrzennego

2.1. Ustala się, że głównymi celami rozwoju gminy Szypliszki są:

- a) Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw i zakładów usługowych (tworzenie miejsc pracy).
- b) Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej
- c) Ponoszenie poziomu i wykształcenia i nauki oraz aktywności zawodowej mieszkańców gminy
- d) Turystyka w tym agroturystyka, rekreacja jako główny motor rozwoju gminy
- e) Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich
- f) Poprawa stanu środowiska
- g) Skuteczna polityka społeczna i poprawa bezpieczeństwa publicznego
- h) Poprawa zarządzania gminą
- i) Kształtowanie właściwego wizerunku gminy na zewnątrz

2.2. Ustala się następujące cele zagospodarowania przestrzennego gminy:

- a) Zachowanie i odtworzenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych.
- b) Stworzenie warunków do inwestowania na terenach korzystnych z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i kulturowego z uwzględnieniem warunków ich ochrony.
- c) Modernizacja i uzupełnienie układu komunikacyjnego pod kątem ograniczenia uciążliwości wywołanych ruchem tranzytowym.
- d) Utrzymanie tożsamości kulturowej zabudowy miejscowości gminnej i wsi.
- e) Uporządkowanie funkcjonalno - przestrzenne i estetyczne zabudowy, poprawa wizerunku wsi.
- f) Zaspokojenie potrzeb komunalnych i produkcyjnych w wodę oraz odprowadzenie i oczyszczenie ścieków.
- g) *Stworzenie warunków do rozwoju struktury osadniczej i usługowej w obrębie Szelment a w szczególności stworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju Wojewódzkiego Ośrodka*

Sportu i Rekreacji SZELMENT .

h) Rozwój przemysłu wydobywczego w oparciu o udokumentowane złoża kopalin zlokalizowane na terenie gminy

3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Szypliszki

W oparciu o kryteria historyczne, przyrodnicze, funkcjonalne i architektoniczne ustala się kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy:

3.1. Kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego miejscowości gminnej:

- a) Aktywizacja gospodarki przez wyznaczenie terenów przyspieszonego rozwoju związane z ruchem inwestycyjnym wzdłuż drogi Suwałki - Budzisko.
- b) Uwzględnianie wartości kulturowej istniejącej zabudowy przy lokalizacji nowej zabudowy w sąsiedztwie, a także przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- c) Ochrona ujęć wody przez stosowanie zasad ochrony gleb przed zanieczyszczeniami i odpowiednie zagospodarowanie stref ochronnych.
- d) Ograniczenie zabudowy na terenach słabonośnych i bezodpływowych.
- e) Przeznaczenie nowych terenów pod realizację budownictwa i ustalenia dla nich precyzyjnych warunków zabudowy i zagospodarowania dla ochrony krajobrazu w miejscowości gminnej.
- f) Modernizacja i rehabilitacja zabudowy.
- g) Uzupelnienie braków i modernizacja systemu komunikacji.
- h) Uzupelnienie braków i modernizacja infrastruktury technicznej.

3.2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy:

- a) Podział obszaru na strefy funkcjonalne, kierunki zagospodarowania przestrzennego w tych strefach ustalono na rysunku terenów rozwojowych oraz w tekście, stanowiących integralną część niniejszej uchwały.
- b) Poprawa ładu przestrzennego i estetyki zabudowy.
- c) Kontynuacja procesu budowy wodociągów.
- d) Rozwiązanie problemu odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz gromadzenia, wywozu i utylizacji odpadów.
- e) Racjonalizacja gospodarowania ziemią.
- f) Wyznaczenie chronionych obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
- g) Ustalenie zasad przeznaczenia terenów pod zabudowę.
- h) Modernizacja sieci komunikacyjnej i opracowanie warunków dla komunikacji rowerowej.
- i) Ochrona i rewitalizacja obiektów zabytkowych.

4. Polityka w zakresie gospodarki przestrzennej

Zobowiązuje się Zarząd Gminy, aby, stosownie do przepisu art. 18 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, przy dokonywaniu analiz zgodności sporządzonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów z polityką przestrzenną gminy, uwzględniać poniższe ustalenia przyjęte jako polityka przestrzenna gminy:

Wydzielenie w obrębie gminy 5 stref wielofunkcyjnych, każdej przyporządkowano funkcje wiodące oraz ogólne zasady zagospodarowania. Strefy zostały wydzielone zgodnie z granicami sołectw. Występowanie tych stref nie wyklucza możliwości podejmowania innych rodzajów działalności, niż określają to główne kierunki, jednak aranżowanie takich inwestycji wymaga szczegółowej analizy ogólnych podstaw prawnych oraz uzyskania zgody ze strony władz lokalnych.

1. STREFA WIELOFUNKCYJNA A

Administracyjno - usługowa

Strefa obejmuje swoim zasięgiem tereny sołectw: Szypliszki, Słobódka. Lokalizować tu należy główne obiekty administracji lokalnej oraz użyteczności publicznej. Przewiduje się w tej strefie lokalizację usług obsługujących drogę krajową Budzisko - Suwałki.

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SZANSE ROZWOJU:

1. Wiodąca rola osady Szypliszki na terenie gminy.
2. Dobrze rozwinięte funkcje społeczne i usługowe.
3. Bardzo dobra dostępność komunikacyjna (położenie przy drodze krajowej, w pobliżu przejścia granicznego) co przysparza istotnych korzyści z tytułu tranzytu i naturalnych czynników promocji własnych atutów.
4. Dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna.
5. Dość dobry stopień koncentracji funkcji wspomagających obsługę międzynarodowego ruchu drogowego (stacja paliw, kantory wymiany walut, motel).

6. Lokalizacja udokumentowanych złóż kopalin.

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SŁABE STRONY ZAGOSPODAROWANIA:

1. Brak zewnętrznych czynników rozwoju.
2. Brak rozwiniętej oferty gruntów komunalnych dla inwestorów zewnętrznych.
3. Braki w uporządkowaniu ładu przestrzennego i estetyki zabudowy.
4. Brak rozwiniętej bazy informacyjnej o terenie gminy.
5. Wysoki stopień bezrobocia i związany z nim brak własnego kapitału inwestycyjnego co wpływa hamująco na tempo rozwoju prywatnej przedsiębiorczości.

KIERUNKI ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO:

Ze względu na wzrost ruchu związany z funkcjonowaniem przejścia granicznego w Budzisku, sprawą priorytetową powinno stać się opracowanie oferty obszarów rozwojowych dla ewentualnych inwestorów. Narastający ruch tranzytowy będzie stymulatorem dla tworzenia usług związanych z obsługą podróżnych.

Układ komunikacyjny powinien zostać przystosowany do odbioru zwiększonego ruchu samochodowego oraz zabezpieczać komfort zamieszkiwania wzdłuż drogi krajowej Budzisko - Suwałki. Modernizacji wymaga również stan techniczny nawierzchni.

1. Aktywna działalność promocyjna miejscowości gminnej i całej gminy jako inicjatywa lokalna obejmująca wiele gałęzi życia gospodarczego: oferta wolnych terenów inwestycyjnych i obiektów, oferta podmiotów gospodarczych. Stale uaktualniana i ogólnie dostępna informacja o zasobach turystycznych gminy, zapleczu agroturystycznym, turystycznym i ofercie kulturalnej. Wskazane jest stworzenie komórki, która zaangażowałaby się w zbieranie i udostępnianie danych o terenie. Warto w tym celu wejść w kooperacje z istniejącymi instytucjami, w gestii których leży gromadzenie i upowszechnianie danych o regionie, np. Związek Gmin "Szelment". Wskazane jest również zamieszczanie podstawowych informacji w Internecie.
2. Rozwój sektora turystycznego winien obejmować w szczególności rozbudowę tras pieszo-rowerowych. Szypliszki, jako ważny punkt usługowo-mieszkaniowy, komunikacyjny oraz początek licznych tras turystycznych, winna stanowić węzeł lokalnej komunikacji pieszej i rowerowej. Szlaki pieszo - rowerowe winny umożliwiać swobodne poruszanie się po terenie i zapoznawanie z jego największymi atrakcjami. Pieszo - rowerowy system tras turystycznych winien posiadać w miejscach znaczących odpowiednio opracowaną informację. Ponad to winny być wyposażone w miejsca postojowe.
3. Sieć dróg na terenie miejscowości gminnej jest wystarczająca. Przebieg drogi krajowej

Budzisko - Suwałki przez centrum osady Szypliszki wykorzystywanej głównie w transporcie ciężkim wpływa niekorzystnie na budynki zlokalizowane w sąsiedztwie tej trasy. Ponad to występują poważne zagrożenia w ruchu pieszym. Wskazane jest także wprowadzenie urządzeń poprawiających bezpieczeństwo pieszych oraz realizacja parkingów przy obiektach użyteczności publicznej.

4. *Stworzenie warunków dla rozwoju przemysłu wydobywczego udokumentowanych złóż kopalin.*

POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ:

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym określono:

1. Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy:

- a) Biorąc pod uwagę stosunkowo niewielki wzrost zaludnienia osady dalszy rozwój zagospodarowania będzie podporządkowany istniejącemu układowi liniowemu, związanemu z przebiegiem drogi krajowej Budzisko - Suwałki oraz wojewódzkiej Sejny - Rutka-Tartak. Dotyczy to zwłaszcza rozwoju zagospodarowania mieszkaniowego i usługowego. Szczególna uwaga będzie zwrócona na lokalizację i kształtowanie skoncentrowanego funkcjonalnie i przestrzennie centrum wsi.
- b) Przy realizacji zabudowy mieszkaniowo - usługowej należy brać pod uwagę, że:
 - na terenach leżących w granicach zwartej zabudowy wsi może nastąpić uzupełnienie zabudowy pod warunkiem zachowania jej linii i charakteru.
 - dla terenów leżących poza granicami zwartej zabudowy wsi w przypadku realizacji inwestycji budowlanych, obowiązkowe jest sporządzenie planów miejscowych.
 - na terenach przeznaczonych pod inwestycje produkcyjno – usługowe, wskazane jest, aby ich uciążliwość ograniczała się do granic działki.
- c) Przy realizacji nowej zabudowy należy uwzględnić charakter zabudowy właściwej dla regionu.

Wyznacza się w strefie następujące tereny do zabudowy i zagospodarowania (w tym tereny już zagospodarowane):

Dla funkcji mieszkaniowej i terenów wielofunkcyjnych o znaczeniu lokalnym (gminnym, sołeckim) i ponadlokalnym (regionalnym, gminnym):

1. Wieś Szypliszki. Tereny do dalszej realizacji zwartej zabudowy mieszkaniowo - osadniczej, związanych z rozwojem administracji i usług, produkcją rolną oraz obiektów obsługi drogi krajowej.
2. Wieś Szypliszki. Teren istniejącej zabudowy rozproszonej. Ze względu na potrzebę stworzenia kompleksu zwartej zabudowy w miejscowości Szypliszki, bliskiego sąsiedztwa obszaru chronionego krajobrazu oraz braku ekonomicznego uzasadnienia rozwoju infrastruktury gminnej na te tereny zaleca się utrzymanie istniejącej zabudowy, przy jednoczesnym ograniczaniu jej rozbudowy o nowe siedliska osadnicze.
- 3, 25. Wieś Szypliszki, i Słobódka. Tereny dla rozwoju funkcji związanych z produkcją rolną oraz obsługą drogi ekspresowej.

2. Obszary wymagające uporządkowania ładu przestrzennego i estetyki zabudowy:

Specjalnym problemem jest uporządkowanie ładu przestrzennego. Dotyczy to głównie terenów przy drodze krajowej Budzisko - Suwałki. Konieczne jest przede wszystkim uporządkowanie estetyki zabudowy gospodarczej położonej na tyłach zabudowy mieszkaniowej lub w miarę możliwości, stopniową jej likwidację.

3. Obszary wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych:

- a) Zachodnia i południowa część strefy położona jest w obszarze chronionego krajobrazu. Ochronie podlegają tereny leśne z otaczającymi łąkami i polami oraz torfowiskami

śródleśnymi oraz gatunkami chronionymi. Należy ograniczyć ilość zrębów zupełnych. Nie należy meliorować podmokłych terenów śródleśnych oraz torfowisk. Uzupełnianie drzewostanu i ewentualne zalesienia winny uwzględniać warunki siedliskowe dążąc do likwidacji monokultur.

b) Na obszarze strefy podlegają ochronie: cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.330.

4. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy.

Obszary gruntów rolnych o klasach gleb od I do III chronione na podstawie *Ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych*. Ochrona tych gruntów polega na ograniczeniu ich przeznaczenia na cele nierolnicze.

5. Kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym tereny niezbędne do wytyczenia ścieżek rowerowych:

W zakresie zmian w układzie komunikacji proponuje się:

- a) Realizację nowej ulepszonej nawierzchni drogi Budzisko - Suwałki, która usprawni międzynarodowy ruch tranzytowy. Skrzyżowanie tej drogi z drogą Sejny - Gołdap będzie tworzyło węzeł komunikacyjny, wymagający indywidualnych rozwiązań pod względem układu i funkcji.
- b) Realizacja parkingów przy urządzeniach publicznych, uzupełniających istniejącą sieć parkingów we wsi.
- c) Sukcesywna poprawa stanu technicznego nawierzchni na ciągach pieszych oraz poprawa bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych przez wprowadzenie wyraźnych oznaczeń poziomych i urządzeń spowalniających ruch w miejscach szczególnie niebezpiecznych.
- d) Realizacja tras rowerowych na drogach powiatowych i gminnych.

6. Obszary dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania:

Nie wprowadza się obowiązku sporządzenia planu. Obowiązek taki może jednak wynikać na podstawie ustaw szczególnych.

POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ W GRANICACH OBJĘTYCH ZMIANĄ STUDIUM

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów:

W ramach studium wyznacza się tereny predysponowane do eksploatacji złóż kopalin.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

Dla terenów predysponowanych do eksploatacji złóż kopalin z uwagi na specyfikę prowadzonej w ramach przeznaczenia terenu działalności nie wyznacza się wskaźników dotyczących ich zagospodarowania. W ramach obszaru przewiduje się: eksploatację, wstępną obróbkę oraz przetwórstwo wydobytego kruszywa w tym m.in. kruszenie betonu.

Tereny predysponowane do eksploatacji złóż kruszywa uznaje się jako tereny wyłączone spod zabudowy, co jest wynikiem ich ochrony z mocy ustawy Prawo Geologiczne i górnicze.

3. Obszary dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Na terenach leśnych na których zlokalizowane są udokumentowane złoża kopalin ich wydobywanie będzie wymagało wcześniejszego opracowania miejscowego planu

zagospodarowania przestrzennego w celu zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

2. STREFA WIELOFUNKCYJNA B

Przejście graniczne Budzisko

Strefa obejmuje swym zasięgiem teren sołectwa: Budzisko. Funkcjonowanie omawianej strefy jest związane z obsługą międzynarodowego przejścia granicznego w Budzisku. Zaistnienie ruchu gospodarczego w tej strefie jest ściśle związane z aktywną działalnością promocyjną prowadzoną przez gminę. Szczególnie chodzi o ściągnięcie inwestorów skłonnych lokalizować swoje inwestycje w bliskim sąsiedztwie przejścia granicznego. Przeznacza się tu duże tereny dla funkcji produkcyjnych, składowych, wytwórczych.

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SZANSE ROZWOJU:

1. Bezpośrednie sąsiedztwo ze szlakiem komunikacyjnym o znaczeniu międzynarodowym.
2. Dobra jakość techniczna nawierzchni sieci komunikacyjnej.
3. Znaczne powierzchnie terenów otwartych z możliwością wykorzystania pod inwestycje związane z obsługą drogi krajowej, w tym podróŜnych.
4. Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa.

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SŁABE STRONY ZAGOSPODAROWANIA:

1. Brak sprecyzowanej oferty terenów inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów.
2. Brak obiektów obsługi podróŜnych.

KIERUNKI ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO:

1. Uwzględniając dogodne warunki inwestycyjne jakie stwarza droga krajowa Budzisko - Suwałki należy opracować korzystną ofertę terenów rozwojowych. DuŜe powierzchniowo tereny otwarte, przyległe do powyŜszej trasy (szczególnie od strony zachodniej) stanowią podstawę tej oferty. Oferta winna zawierać wykaz terenów przeznaczonych pod zabudowę lub terenów odrolnionych, możliwość podłączenia do gminnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
2. Bliskie sąsiedztwo trasy o znaczeniu krajowym i terenów atrakcyjnych rekreacyjnie jest ważnym stymulatorem wpływającym na ruch turystyczny w całej gminie. W związku z tym wskazane jest rozwinięcie w powyŜszej strefie usług pozwalających zatrzymać turystów na terenie gminy. Należy dąŜyć do rozwoju sektora świadczącego usługi noclegowe i gastronomiczne.
3. OŜywienie ruchu gospodarczego wzdłuŜ trasy Budzisko - Suwałki będzie wymagało opracowania planu odprowadzania ścieków i utylizacji odpadów. Budowa infrastruktury sanitarnej winna się pokrywać z rosnącym zapotrzebowaniem na te usługi.

POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ:

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym określono:

1. Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy:

Ewentualny rozwój gospodarczy strefy usługowej wiąŜe się z koniecznością wyznaczenia terenów budowlanych oraz ich odrolnieniem. Dotyczy to głównie rozwoju zagospodarowania usługowego i mieszkaniowego. Szczególna uwaga winna być zwrócona na lokalizację kształtowanie przestrzeni urzędzeń usługowych, w dąŜeniu do rozwoju liniowego układu zabudowy.

- a) Przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę usługowo - mieszkaniową należy uznać, Ŝe:
 - granice strefy odpowiadają granicom potencjalnych obszarów inwestycyjnych.
 - na terenach leŜących w granicach zwartej zabudowy wsi moŜe nastąpić uzupełnienie zabudowy pod warunkiem zachowania linii i charakteru zabudowy.
 - na terenach przeznaczonych pod inwestycje usługowo - produkcyjne ustala się, Ŝe ich

- uciążliwość powinna ograniczać się do granic działki,
b) Nowo realizowana zabudowa powinna uwzględniać charakter istniejącej zabudowy.

Wyznacza się w obrębie strefy następujące tereny do zabudowy i zagospodarowania (w tym tereny już zabudowane):

20. Budzisko. Teren istniejącego przejścia i tereny dla funkcji przemysłowych, wytwórczych, składowych oraz wszelkiego rodzaju działalności gospodarczej.

2. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy:

Ochrona gruntów rolnych na podstawie *ustawy z 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych*, polega na ograniczeniu na cele nierolnicze gleb w klasach bonitacji I-III. W myśl ustawy gruntami rolnymi są także grunty pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej i przetwórstwu rolno - spożywczemu. Tego rodzaju zagospodarowanie gruntów rolnych nie wymaga zatem ich przeznaczenia na cele nierolnicze.

3. Obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych:

Ślady osadnicze z epoki kamiennej, okresu rzymskiego i wędrówek ludów. Nie przewiduje się objęcia ochroną innych obiektów i obszarów w strefie usługowej.

4. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

Program uzbrojenia terenu w obiekty infrastruktury komunalnej powinien pokrywać się z zapotrzebowaniem na te usługi. Szczególnie dotyczy to uruchomienia terenów wielofunkcyjno - przemysłowych.

5. Obszar, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania:

Nie wprowadza się obowiązku sporządzenia planu. Obowiązek taki może jednak wynikać na podstawie ustaw szczególnych.

3. STREFA WIELOFUNKCYJNA C

Turystyczno – rolnicza

Strefa położona w zachodniej części gminy, swym zasięgiem obejmuje **obrębny**: Majdan, Kupowo Folwark, Postawelek, Białobłota, Krzywólka, Wygorzel, Becejły, Przejma Wysoka, Przejma Mała, Przejma Wielka, **Szelment, Szury**, Fornetka, Rybalnia oraz część obrębu Czerwonka. Atrakcyjne ukształtowanie terenu, liczne kompleksy leśne i kompleks jezior Szelment sprzyjają penetracji terenu. Duży wpływ na dostępność terenu ma również sieć dróg. Dodatkowymi atrakcjami tego terenu są zabytki, pola biwakowe oraz szlaki turystyczne.

Za rolniczym wykorzystywaniem terenu przemawiają liczne kompleksy dobrych gleb.

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SZANSE ROZWOJU:

1. Atrakcyjne uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe.
2. Atrakcyjne sąsiedztwo podnoszące wartość turystyczną.
3. Duże powierzchniowo kompleksy dość dobrych gleb.
4. **Lokalizacja udokumentowanych złóż kopaliny.**

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SŁABE STRONY ZAGOSPODAROWANIA:

1. Niskie zainteresowanie ze strony inwestorów zewnętrznych.

2. Narastająca dewastacja zabudowy wsi i dóbr kultury.
3. Znaczny stopień bezrobocia.
4. Braki w zakresie jakości sieci komunikacyjnej.
5. Nieuporządkowana gospodarka ściekowa.
6. Brak sieci wodociągowej.

KIERUNKI ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO:

1. W celu wykreowania omawianego terenu na ośrodek aktywnego wypoczynku całorocznego konieczne jest rozszerzenie ogólnodostępnej bazy noclegowo - żywieniowej. Problem ten może być rozwinięty na **trzech** różnych poziomach:
 - a) Agroturystyka - forma turystyki, która ma możliwość najszybszego rozwoju w tej części gminy. Podstawę do jej organizowania stanowią istniejące tu indywidualne gospodarstwa rolne, które po podniesieniu standardu zamieszkiwania mogą oferować miejsca noclegowe i wyżywienie. Stymulatorem ruchu turystycznego będzie oferta poszerzona o dodatkowe atrakcje. Gospodarstwa agroturystyczne mogą oferować swoim gościom sprzęt sportowy umożliwiający czynny wypoczynek. Ponadto w obrębie gospodarstw rolnych mogą powstawać pola namiotowe o podstawowym standardzie.
 - b) Wioski letniskowe - forma, która może zaistnieć przy rosnącym obecnie popycie na działki letniskowe. Wprowadzenie tego typu zagospodarowania terenu winno się wiązać ze ścisłymi zasadami sposobu zabudowy i podziału terenu. Konieczne jest także w tym wypadku natychmiastowe uregulowanie gospodarowania ściekami i odpadami.
 - c) **Wielofunkcyjny ośrodek usług turystycznych, sportowych i rekreacyjnych w Szelmencie (strefa koncentracji usług turystycznych i wypoczynkowych).**
2. Ważnym elementem aktywizacji ruchu turystycznego jest opracowanie i rozbudowa infrastruktury turystycznej pozwalającej na czynne wypoczywanie. Wskazane jest w tym celu stworzenie obiektów rekreacyjnych z wykorzystaniem naturalnych zasobów jakimi są jeziora i lasy. Dobrze zorganizowana infrastruktura turystyczna zabezpieczy środowisko naturalne przed niekontrolowaną dewastacją. W ofercie obiektów rekreacji winny znaleźć się: kąpieliska strzeżone, przystanie, pomosty, plaże, ścieżki dydaktyczne, **trasy rowerowe, wyciągi narciarskie, wyciągi wodne, lodowiska i inne usługi rekreacyjne i sportowo – rekreacyjne wraz z bazą parkingową, gastronomiczną i noclegową.**
3. Uwzględniając istnienie gęstej sieci komunikacyjnej, należy położyć szczególny nacisk na rozwój turystyki pieszo-rowerowej. Wymagałoby to wyznaczenia i oznakowania szlaków pieszo-rowerowych łączących najbardziej wartościowe tereny w granicach oraz wybiegających poza nią. Wszystkie wytyczone ścieżki winny posiadać w punktach węzłowych tablice informacyjne pozwalające na swobodną orientację w terenie, a także miejsca postojowe. Wytyczone szlaki winny być kompatybilne z regionalnym ruchem rowerowym.
4. Konieczne jest rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej w systemie lokalnych sieci kanalizacyjnych we wsiach o zabudowie skupionej oraz w miejscach o przeznaczonych pod turystykę masową (zwłaszcza w przypadku realizacji wiosek letniskowych). W przypadku zabudowy rozproszonej konieczna jest budowa szczelnych dołów asenizacyjnych.
5. Z aktywizacją ruchu turystycznego wiąże się konieczność opracowania programu odbioru i wywożenia odpadów szczególnie w miejscach intensywnego użytkowania wypoczynkowego jak: miejsca postojowe i parkingi przy trasach pieszo-rowerowych, kąpieliska, plaże, pola biwakowe i ośrodki wypoczynkowe oraz wioski letniskowe. Pozwoli to uniknąć powstawania dzikich wysypisk śmieci i niekontrolowanego zanieczyszczania miejsc użyteczności publicznej.
6. Wskazana jest również poprawa dostępności do terenów rekreacji polegająca na poprawie stanu technicznego nawierzchni większości dróg głównych oraz bezpieczeństwa korzystania z tych dróg głównie przez pieszych. W tym względzie konieczne jest stopniowe zorganizowanie

poboczy w miejscach najczęściej użytkowanych przez pieszych uczestników ruchu.

7. Stworzenie warunków dla rozwoju przemysłu wydobywczego udokumentowanych złóż kopalin.

POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ:

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym określono:

1. Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy:

Dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego winien być podporządkowany dążeniu do skupiania zabudowy wokół terenów zwartej zabudowy wsi. Tereny te stanowią podstawę terenów inwestycyjnych i terenów budowlanych. Należy unikać tendencji do rozpraszania zabudowy na tereny rolnicze poza obszar zwartej zabudowy, ze względów ochrony krajobrazu oraz przede wszystkim celem możliwej minimalizacji kosztów wyposażenia tej zabudowy w urządzenia infrastruktury komunalnej.

- a) Przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę, należy uznać:
 - granice obszarów inwestycyjnych odpowiadają granicom zwartej zabudowy wsi
 - na terenach leżących w granicach zwartej zabudowy wsi może nastąpić uzupełnienie zabudowy pod warunkiem zachowania linii i charakteru zabudowy.
 - na terenach przeznaczonych pod inwestycje usługowo - produkcyjne ustala się, że ich uciążliwość powinna ograniczać się do granic działki.
- b) Nowo realizowana zabudowa winna zachowywać cechy zabudowy regionalnej.
- c) Realizacja zabudowy na pozostałych terenach winna być prowadzona na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu z uwzględnieniem ustaleń dotyczących rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
- d) Dla terenów przeznaczonych pod zabudowę lotniskową konieczne jest sporządzenie planów miejscowych określających zasady podziału i zabudowy.

W strefie wskazuje się następujące tereny do zabudowy i zagospodarowania (w tym tereny już zabudowane):

13, 14, 15. Teren dla funkcji turystyczno wypoczynkowej. Lokalizacja obiektów lotniskowych oraz domów całorocznego wypoczynku pod warunkiem uregulowania gospodarki wodno - ściekowej.

10. Becejły. Lokalizacja funkcji usług publicznych związanych z obowiązkami gminy oraz rozwojem funkcji turystycznej. Adaptacja i rozwój funkcji mieszkaniowej.

12. Rybalnia. Obsługa ruchu turystycznego oraz rozwój funkcji mieszkaniowo - osadniczej. Konieczność uregulowania gospodarki wodno - ściekowej.

11. Fornetka. Obsługa ruchu turystycznego oraz rozwój funkcji mieszkaniowo - osadniczej. Konieczność uregulowania gospodarki wodno - ściekowej.

13. Krzywólka. Obsługa ruchu turystycznego oraz rozwój funkcji mieszkaniowo - osadniczej. Konieczność uregulowania gospodarki wodno - ściekowej.

16. Wygorzel. Obsługa ruchu turystycznego oraz rozwój funkcji mieszkaniowo - osadniczej. Konieczność uregulowania gospodarki wodno - ściekowej.

18. Majdan, oraz rozwój funkcji mieszkaniowo - osadniczej.

23. ***Szelment, Szury, Przejska Wielka. Strefa wojskowa - tereny zamknięte.***

24. ***Szelment (Jesionowa Góra). Strefa koncentracji usług turystycznych i wypoczynkowych.***

26, 27. Krzywólka. Funkcja turystyczno wypoczynkowa, utrwała się istniejącą zabudowę, zakaz lokalizowania nowych obiektów. Konieczność uregulowania gospodarki wodno - ściekowej.

28, 29. Becejły. Funkcja turystyczno wypoczynkowa.

Wsie w których utrzymuje się rozwój funkcji mieszkaniowej.

We wsiach Białobłota, Postawełek, Kupowo, w których utrzymuje się rozwój funkcji

mieszkańciami - osadniczej oraz obsługa ruchu turystycznego.

2. Obszary zabudowane, ze wskazaniem w miarę potrzeby, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji:

Specjalnym problemem na obszarze strefy turystyczno-rolniczej jest uporządkowanie ładu przestrzennego i estetyki zabudowań dawnych Państwowych Gospodarstw Rolnych znajdujących się we wsi Czerwonka. Widocznej dewastacji uległy zarówno budynki gospodarcze jak i mieszkalne.

Wskazane jest uporządkowanie przestrzeni wokół zabudowy i w miarę możliwości powstrzymanie zachodzących zmian. Konieczna jest także poprawa wizerunku zabudowy wielorodzinnej we wsi Czerwonka.

3. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy:

Grunty rolne są chronione na podstawie *ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych*. Ochrona polega między innymi na ograniczeniu przeznaczenia gruntów I, II i III klasy bonitacyjnej na cele nierolnicze.

W myśl ustawy gruntami rolnymi są także grunty pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej i przetwórstwu rolno - spożywczemu. Tego rodzaju zagospodarowanie gruntów rolnych nie wymaga zatem ich przeznaczenia na cele nierolnicze.

4. Obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych:

a) Większa część strefy turystyczno-rolniczej (obejmująca wsie: *Szelment*, Becejły, Przejma Wielka, Przejma Mała, Przejma Wysoka, Rybalnia, Fornetka, Postawełek, Kupowo Folwark) położona jest na obszarze chronionego krajobrazu „*Pojezierze Północnej Suwalszczyzny*” Ochronie podlegają tereny leśne z otaczającymi łąkami i polami oraz torfowiskami śródleśnymi oraz gatunkami chronionymi, a także zbiorniki wodne.

Ponad to należy ograniczyć ilość zrębów zupełnych.

Nie należy meliorować podmokłych terenów śródleśnych oraz torfowisk.

Uzupełnianie drzewostanu i ewentualne zalesienia winny uwzględniać warunki siedliskowe dążąc do likwidacji monokultur.

Przy projektowaniu inwestycji liniowych należy unikać przerywania naturalnych przepływów wód powierzchniowych oraz budować wysokich nasypów.

b) Proponuje się objęcie ochroną drzew o wymiarach pomnikowych.

c) Proponuje się objęciem ochroną jako użytek ekologiczny: Zabagniony fragment doliny Szelmentki oraz fragmenty lasu i boru mieszanego we wsi Becejły; zalesiony jar strumienia, torfowisko wysokie we wsi Fornetka; torfowisko przejściowe we wsi Przejma Wielka; torfowisko Bagno Czerwońskie we wsi Majdan.

d) Ochronie konserwatorskiej podlegają: Zespół kościoła par. pw. MB Pocieszenia w tym kościół, mur., 1929-1937, odbud. 1951, plebania, ok. 1926., cmentarz rzymskokatolicki, XIX w., nr rej.616.

e) Ponadto ochroną konserwatorską objęte są zabytkowe cmentarze: cmentarz wojenny z I wojny światowej, cmentarz wiejski, XIX w.

Nie przewiduje się wpisania do rejestru zabytków innych obiektów znajdujących się w tej części gminy.

f) Tereny planowane do objęcia ochroną Natura 2000 – projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 JELENIEWO”, położone nad jeziorami: Szelment Wielki, Szelment Mały, Ingiel.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i sieci komunikacyjnej:

- a) Wskazana jest budowa sieci wodociągowej we wszystkich wsiach strefy turystyczno-rolniczej.
 - b) Wskazane jest uregulowanie gospodarki ściekowej w systemie wiejskich sieci kanalizacyjnych z lokalnymi oczyszczalniami ścieków w przypadku zwartej zabudowy wsi a także zwartej zabudowy letniskowej oraz szczelnych dołów asenizacyjnych w przypadku zabudowy rozproszonej.
 - c) W zakresie układu komunikacyjnego przewiduje się:
 - modernizację nawierzchni na drogach:
 - wyznaczenie ścieżek rowerowych wzdłuż tras.
6. Obszary na których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania:
Nie wprowadza się obowiązku sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obowiązek taki może wynikać na podstawie przepisów szczególnych.

POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ W GRANICACH OBJĘTYCH ZMIANĄ STUDIUM

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów:

- *Strefa koncentracji usług turystycznych i wypoczynkowych (24) obejmująca: teren Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji „Szelmant”, teren ośrodka wypoczynkowego „Szelmant”, planowane tereny usług turystycznych, usług gastronomicznych, usług sportowych, usług rekreacyjnych oraz innej zabudowy towarzyszącej, związanej z utrzymaniem podstawowej funkcji terenu.*
- *Strefa zabudowy rekreacji indywidualnej, obejmująca istniejącą wioskę letniskową;*
- *Strefa wypoczynkowo – krajobrazowa obejmująca strefę ochronną jeziora Szelmant Wielki szerokości 100m oraz tereny przyległe, znajdujące się poza granicami aktualnie obowiązujących planów miejscowych. W strefie ochronnej jeziora przewiduje się ogólnodostępne kąpieliska, plaże przystanie wodne, stację wodnego wyciągu narciarskiego, trasy spacerowe i rowerowe. Na wyznaczonych terenach przyległych dopuszcza się ekstensywną zabudowę rekreacji indywidualnej, poza 100-metrową strefą ochronną Jeziora Szelmant Wielki.*
- *Strefa rolnicza obejmująca tereny zagospodarowane i użytkowane rolniczo z zabudową związaną z rolniczo - hodowlanym wykorzystaniem terenu.*
- *Wyznacza się tereny predysponowane do eksploatacji złóż kopalin.*

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy:

- *W strefie koncentracji usług turystycznych i wypoczynkowych zakłada się intensywne wykorzystanie terenu na potrzeby podstawowej funkcji terenu, mając na uwadze rozwój zrównoważony w rozumieniu przepisów dotyczących ochrony środowiska. Wskaźniki intensywności zagospodarowania i użytkowania terenu należy ustalić indywidualnie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, stosownie do istniejącego i planowanego przeznaczenia terenu, akceptowanego w prognozie oddziaływania na środowisko.*
- *W strefie zabudowy rekreacji indywidualnej, dopuszcza się lokalizację budynków rekreacji indywidualnej w odległości nie mniejszej niż 100m od linii brzegowej jeziora Szelmant Wielki, na działkach o powierzchni nie mniejszej niż 0,1ha, przy czym:*
 - *wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki nie może*

- przekroczyć 20%,
 - powierzchnię biologicznie czynną należy utrzymać na powierzchni nie mniejszej niż 75%,
 - zabrania się zmiany przeznaczenia gruntów leśnych w celu przeznaczenia ich pod zabudowę rekreacji indywidualnej.
- W strefie wypoczynkowo – krajobrazowej, dopuszcza się lokalizację budynków rekreacji indywidualnej w odległości nie mniejszej niż 100m od linii brzegowej jeziora Szelment Wielki, na nieruchomościach o powierzchni nie mniejszej niż 1ha, przy czym:
- wskaźnik powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki nie może przekroczyć 3%,
 - powierzchnię biologicznie czynną należy utrzymać na powierzchni nie mniejszej niż 95%,
 - zabrania się lokalizowania budynków w odległości mniejszej niż 15m od granicy lasu,
- W strefie rolniczej wskaźników zabudowy rolniczej nie ustala się.
- Dla terenów predysponowanych do eksploatacji złóż kopalin, z uwagi na specyfikę prowadzonej w ramach przeznaczenia terenu działalności, nie wyznacza się wskaźników dotyczących ich zagospodarowania. W ramach obszaru przewiduje się: eksploatację, wstępną obróbkę oraz przetwórstwo wydobytego kruszywa w tym m .in. kruszenie betonu.
- Tereny predysponowane do eksploatacji złóż kopalin uznaje się jako tereny wyłączone spod zabudowy, co jest wynikiem ich ochrony z mocy ustawy Prawo Geologiczne i górnicze.

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” obejmujący całą obręb Szelment,
- Tereny planowane do objęcia ochroną Natura 2000 - projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 JELENIEWO.

4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej – nie występują obiekty podlegające ochronie konserwatorskiej.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej:

- Drogi publiczne:
 - przewiduje się przebudowę dróg w celu zapewnienia stosownych standardów technicznych i użytkowych;
 - przewiduje się budowę nawierzchni na drogach;
 - przewiduje się budowę ścieżek rowerowych, wyznaczanie tras rowerowych;
 - przewiduje się budowę nowych dróg obsługujących tereny zabudowane i planowane do zabudowy.
- Drogi publiczne i wewnętrzne winne spełniać wymagania dróg pożarowych, umożliwiających dojazd i dostęp dla jednostek ratowniczo – gaśniczych straży pożarnej.
- Wodociągi: przewiduje się rozwój gminnej sieci wodociągowej, celem zaopatrzenia wszystkich odbiorców i zaopatrzenia wodnego na cele przeciwpożarowe.
- Kanalizacja sanitarna: w realizacji znajduje się kolektor sanitarny, który odprowadzi

nieczystości płynne z Szelmentu do oczyszczalni w Suwałkach, obsługując również gminę Jeleniewo; przewiduje się rozwój gminnej sieci kanalizacji sanitarnej, celem zaopatrzenia wszystkich odbiorców w Szelmencie; tymczasowo dopuszcza się indywidualne szczelne zbiorniki ścieków i przydomowe oczyszczalnie ścieków.

- *Kanalizacja deszczowa: przewiduje się budowę lokalnej kanalizacji odprowadzającej wody opadowe z nawierzchni utwardzonych do jeziora Szelment, pod warunkiem zastosowania stosownych systemów podczyszczających, zgodnie z przepisami szczególnymi.*
- *Energia elektryczna: przewiduje rozwój wszelkich sieci elektroenergetycznych, stosownie do potrzeb przesyłowych i potrzeb odbiorców.*
- *Gaz – przewiduje się pokryć z sieci gazowej, której budowa nastąpi po zaistnieniu technicznych i ekonomicznych warunków jej realizacji.*
- *Telekomunikacja – przewiduje się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych, przewodowych i bezprzewodowych, w tym również sieci szerokopasmowych, stosownie do wzrostu zapotrzebowania.*
- *Możliwa jest budowa i eksploatacja innych sieci technicznych lub technologicznych pod warunkiem spełnienia wymagań zawartych w przepisach prawa.*

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym: drogi gminne, rozbudowa sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa: Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji „Szelment” zlokalizowany zgodnie z planem województwa podlaskiego w strefie koncentracji usług turystycznych i wypoczynkowych.

8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych – nie ma obowiązku.

9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne:

- *Obowiązujący „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obrębu Szelment” zatwierdzony uchwałą Nr XXIX/201/06 Rady Gminy Szypliszki z dnia 23 maja 2006r ze zmianami wprowadzonymi uchwałami: Nr XXXI/216/06 z dnia 24 sierpnia 2006r. i Nr XVI/122/08 z dnia 5 sierpnia 2008r.(Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 181 z dnia 10 lipca 2006, poz.1688; zmiany: Nr 234 z dnia 25 września 2006r. poz.2289, Nr 211 z dnia 04.09.2008r. poz.2136) - podlega weryfikacji zgodnie z wytycznymi zawartymi w niniejszym dokumencie,*
- *Obowiązujący „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów obejmujących działki nr 3/4, 41/4 we wsi Szelment” zatwierdzony uchwałą nr XXVI/137/01 Rady Gminy Szypliszki z dnia 30 kwietnia 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego nr 18, poz. 325) - podlega weryfikacji i rozszerzeniu w granicach strefy zabudowy rekreacji indywidualnej, zgodnie z wytycznymi zawartymi w niniejszym dokumencie,*
- *Lokalizacja zabudowy rekreacji indywidualnej w strefie wypoczynkowo – krajobrazowej wymaga sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z wytycznymi zawartymi w niniejszym dokumencie*
- *Na terenach leśnych na których zlokalizowane są udokumentowane złoża kopalin ich wydobywanie będzie wymagało wcześniejszego opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w celu zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.*

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- W strefie koncentracji usług turystycznych i wypoczynkowych przewiduje się zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne zgodnie z potrzebami rozwojowymi zespołu usług. Należy rekompensować ubytki terenów leśnych poprzez wyznaczenie obszarów do zagospodarowania zielenią wysoką, urządzonej w postaci parków leśnych, przystosowanych do penetracji wypoczynkowej.
- W strefie zabudowy rekreacji indywidualnej zabrania się zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne; nie przewiduje się utrzymania gruntów rolnych.
- W strefie wypoczynkowo – krajobrazowej przewiduje się zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne w ramach ograniczeń ustalonych niniejszych kierunkach.
- W strefie rolniczej przewiduje się wyłącznie rolnicze wykorzystanie terenów z dopuszczeniem zabudowy związanej z rolniczo - hodowlanym wykorzystaniem terenów
- W strefie rolniczej przewiduje się możliwość eksploatacji udokumentowanych złóż kopalin zlokalizowanych w ramach przeznaczenia „tereny predysponowane do eksploatacji złóż kopalin”.

11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi – nie występują.

12. Obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych:

- Na stokach o kącie nachylenia zboczy powyżej 15⁰, należy stabilizować ruchy mas ziemnych stosując indywidualnie dobrane zabezpieczenia i konstrukcje inżynierskie;
- Na stokach o kącie nachylenia zboczy powyżej 10⁰, należy utrzymywać trwałą pokrywę roślinną, a w razie jej zniszczenia uzupełnić gatunkami skutecznie stabilizującymi ruchy mas ziemnych.

13. Obiekty lub obszary, dla których wyznaczają się w złożu kopaliny filar ochronny – nie występują.

14. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych – nie występują.

15. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji – nie występują.

16. Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie i w jej sąsiedztwie:

Zabrania się lokalizacji elektrowni wiatrowych i ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

17. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych – strefa wojskowa (23):

Teren zamknięty zlokalizowany jest w obrębach Szelment, Przejma Wielka i Szury, w granicach określonych na rysunku studium.

Teren zamknięty jest własnością Skarbu Państwa w trwałym zarządzie resortu obrony narodowej, na terenie którego realizowane jest zadanie rządowe w ramach Programu Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w Dziedzinie Bezpieczeństwa (NATO Security Investment Programme – NSIP). Obiekt jest szczególnie ważny dla obronności i bezpieczeństwa państwa oraz podlega szczególnej ochronie.

Celem zapewnienia warunków ochrony, niezakłóconego i bezkolizyjnego funkcjonowania terenu zamkniętego, resort obrony narodowej planuje ustanowienie strefy ochronnej. Jej zasięg i ograniczenia w zagospodarowaniu terenów nią objętych zostaną ustalone w drodze stosownej procedury administracyjnej.

Mając na względzie zabezpieczenie bezkolizyjnego funkcjonowania terenu zamkniętego oraz umożliwienie realizacji rozwoju struktur przestrzennych gminy, planowane zmiany w obszarze znajdującym się do 3km od granic terenu zamkniętego, można wprowadzić po uzgodnieniu z resortem obrony narodowej. Uzgodnieniu podlegają planowane zmiany w zakresie:

- *przeznaczenia terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;*
- *wydawania decyzji o warunkach zabudowy w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;*
- *wydawania decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;*
- *dopuszczalnej wysokości obiektu budowlanego (dotyczy planowanych obiektów wyższych niż 10m od poziomu terenu).*

Zabezpieczenie funkcjonowania infrastruktury terenu zamkniętego należy zapewnić poprzez utrzymanie i rozbudowę infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Wszelkie projektowane obiekty budowlane o wysokości równej i większej niż 50m nad poziom terenu, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, należy zgłaszać do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP.

Na terenach zamkniętych ustanowionych przez MON nie sporządza się miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W planie miejscowym należy ustalić granice terenów zamkniętych i obowiązujących stref ochronnych. W strefach ochronnych ustala się ograniczenia w zagospodarowaniu i korzystaniu z terenów, w tym zakaz zabudowy.

4. STREFA WIELOFUNKCYJNA D

Rolniczo – turystyczna

Obszar położony w środkowej i wschodniej części gminy obejmuje swoim zasięgiem sołectwa: Jasionowo, Żubryn, Węgielnia, Bilwinowo, Głęboki Rów, Klonojeść, Adamowizna, Łowocie, Pokomsze, Wesołowo, Zaboryszki, Wiatrołuza, Grauże Nowe, Grauże Stare, Lipowo, Olszanka, Sitkowizna. Szury, Dębniak, Lipniak, Aleksandrówka, Jezioroki, Sadzawki, Wojponie, Podwojponie, Żylwiny, Romaniuki, Kociołki, Andrzejewo, Mikołajówka oraz część obrębu Czerwonka. Teren posiada liczne walory przyrodnicze i krajobrazowe, powierzchnie zalesione objęte strefą chronionego krajobrazu oraz atrakcyjne ukształtowanie powierzchni, sprzyjają wędrownikom pieszym i rowerowym. W obrębie tej strefy wyodrębniono tereny przyspieszonego rozwoju usytuowane wzdłuż drogi ekspresowej Suwałki - Budzisko.

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SZANSE ROZWOJU:

1. Atrakcyjne uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe.
2. Dobre warunki glebowe.
3. Atrakcyjne turystycznie sąsiedztwo.
4. Przebieg drogi krajowej Budzisko – Suwałki
5. Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa
6. **Lokalizacja udokumentowanych złóż kopalin.**

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SŁABE STRONY ZAGOSPODAROWANIA:

1. Brak zewnętrznych czynników rozwoju.
2. Brak rozwiniętej oferty turystycznej.
3. Wysoki stopień bezrobocia.
4. Zły stan techniczny większości nawierzchni dróg.
5. nierozwiązany problem odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków.

KIERUNKI ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO:

1. Uwzględniając dogodne warunki inwestycyjne jakie stwarza droga ekspresowa Budzisko -

Suwałki należy opracować korzystną ofertę terenów rozwojowych. Duże powierzchniowo tereny otwarte, przyległe do powyższej trasy (szczególnie od strony zachodniej) stanowią podstawę tej oferty. Oferta winna zawierać wykaz terenów przeznaczonych pod zabudowę lub terenów odrobionych, możliwość podłączenia do gminnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Wyznacza się obszar przylegający do drogi ekspresowej nr 19 do potencjalnego zagospodarowania funkcji przemysłowej wspomagającej obsługę drogi nr 19.

Wprowadza się jednak ograniczenie zabudowy działki do 20%, z koniecznością jej zadrzewienia.

2. Bliskie sąsiedztwo trasy o znaczeniu krajowym i terenów atrakcyjnych rekreacyjnie jest ważnym stymulatorem wpływającym na ruch turystyczny w całej gminie. W związku z tym wskazane jest rozwinięcie w powyższej strefie usług pozwalających zatrzymać turystów na terenie gminy. Należy dążyć do rozwoju sektora świadczącego usługi noclegowe i gastronomiczne.
3. Układ komunikacyjny powinien zostać przystosowany do odbioru zwiększonego ruchu samochodowego oraz zabezpieczać komfort zamieszkiwania wzdłuż drogi krajowej Budzisko - Suwałki. Modernizacji wymaga również stan techniczny nawierzchni.
4. Liczne walory przyrodnicze i krajobrazowe, znaczne kompleksy leśne oraz sąsiedztwo ważnych tras wędrówek turystycznych (szlak Kopernikowski), sprzyjają rozwojowi turystyki na różnych jej poziomach. Aktywizacja ruchu turystycznego w tej części gminy wiąże się ściśle z opracowaniem oferty noclegowo - wyżywieniowej. Z uwagi na rolniczy charakter strefy należy położyć nacisk na rozwój agroturystyki. Podstawę do jej organizowania stanowią istniejące gospodarstwa rolne, które po uprzednim przystosowaniu mogą oferować miejsca noclegowe i wyżywienie. Gospodarze mogą ponad to oferować swoim gościom sprzęt sportowy (np.: rowery).
Istnieje również możliwość organizowania pól namiotowych przy zagrodach. Pola takie winny zapewniać podstawowy standard wypoczynku.
5. Gęsta sieć lokalnych dróg łączących obszary najatrakcyjniejsze krajobrazowo stanowi podstawę do rozwoju turystyki pieszej i rowerowej. Istnieje możliwość przystosowania części lokalnej sieci komunikacyjnej do celów turystycznych - np.: trasy wędrówek rowerowych, pieszych lub konnych pozwalających dotrzeć do najatrakcyjniejszych obiektów i obszarów. Konieczna jest w tym celu poprawa stanu nawierzchni części dróg oraz właściwe ich oznakowanie w miejscach znaczących. Wskazane jest również wyposażenie tras turystycznych w miejsca postojowe, wiaty itp.
6. Konieczne jest rozwiązanie problemu odprowadzania nieczystości w systemie lokalnych sieci kanalizacyjnych, w przypadku zwartej zabudowy wsi lub szczelnych dołów asenizacyjnych w przypadku zabudowy rozproszonej. Szczególna potrzeba rozwiązania problemu odprowadzania nieczystości wystąpi w przypadku organizowania baz turystycznych w tej części gminy.
7. Konieczne jest również rozwiązanie problemu odbioru i gromadzenia odpadów w celu uniknięcia powstawania dzikich wysypisk śmieci, zwłaszcza w przypadku wzmożonego ruchu turystycznego.

8. Stworzenie warunków dla rozwoju przemysłu wydobywczego udokumentowanych złóż kopalin.

POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ:

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym określono:

1. Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy:

Dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego winien być podporządkowany dążeniu do skupiania zabudowy wokół terenów zwartej zabudowy wsi. Tereny te stanowią podstawę terenów inwestycyjnych i terenów budowlanych. Należy unikać tendencji do rozpraszania zabudowy na tereny rolnicze.

- a) Przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę, należy uznać:
 - granice obszarów inwestycyjnych odpowiadają granicom zwartej zabudowy wsi.
 - na terenach leżących w granicach zwartej zabudowy wsi może nastąpić uzupełnienie zabudowy pod warunkiem zachowania linii i charakteru zabudowy.
 - na terenach przeznaczonych pod inwestycje usługowo - produkcyjne ustala się, że ich uciążliwość powinna ograniczać się do granic działki.
 - b) Nowo realizowana zabudowa winna zachowywać cechy zabudowy regionalnej.
 - c) Realizacja zabudowy na pozostałych terenach winna być prowadzona na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu z uwzględnieniem ustaleń dotyczących rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
- Utrzymuje się rozwój funkcji mieszkaniowej i osadniczej na terenach zwartej zabudowy.

W strefie wskazuje się następujące tereny do zabudowy i zagospodarowania (w tym tereny już zabudowane):

- 4, 5. Lipniak. Teren dla rozwoju funkcji przemysłowej wspomagającej obsługę drogi nr 19.
- 6, 8. Czerwonka. Teren dla rozwoju funkcji przemysłowej wspomagającej obsługę drogi nr 19.
17. Szymanowizna. Teren dla rozwoju funkcji przemysłowej wspomagającej obsługę drogi nr 19.
22. Jasionowo. Teren dla rozwoju funkcji przemysłowej wspomagającej obsługę drogi nr 19.
30. Sadržawki. Teren dla rozwoju funkcji przemysłowej wspomagającej obsługę drogi nr 19.

2. Obszary zabudowane, ze wskazaniem w miarę potrzeby, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji:

Wskazane jest uporządkowanie przestrzeni wokół zabudowy i w miarę możliwości powstrzymanie zachodzących zmian.

3. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy:

Grunty rolne są chronione na podstawie *ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych*. Ochrona polega między innymi na ograniczeniu przeznaczenia gruntów I, II i III klasy bonitacyjnej na cele nierolnicze.

W myśl ustawy gruntami rolnymi są także grunty pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej i przetwórstwu rolno - spożywczemu. Tego rodzaju zagospodarowanie gruntów rolnych nie wymaga zatem ich przeznaczenia na cele nierolnicze.

4. Obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych:

- a) Wschodnia część strefy położona jest na Obszarze Chronionego Krajobrazu. Ochronie podlegają tereny leśne z otaczającymi łąkami i polami oraz torfowiskami śródleśnymi oraz gatunkami chronionymi
Należy ograniczyć ilość zrębów zupełnych.
Nie należy meliorować podmokłych terenów śródleśnych oraz torfowisk.
Uzupełnianie drzewostanu i ewentualne zalesienia winny uwzględniać warunki siedliskowe dążąc do likwidacji monokultur.
Przy projektowaniu inwestycji liniowych należy unikać przerywania naturalnych przepływów wód powierzchniowych oraz budować wysokich nasypów.
- b) Proponuje się objęcie ochroną drzew o wymiarach pomnikowych:
- c) Ochronie konserwatorskiej podlegają: Grauże Nowe obozowisko z epoki kamiennej i osada z okresu rzymskiego; Jegliniec grodzisko wczesnośredniowieczne, nr rej.94.osada z okresu wędrowek ludów i wczesnego średniowiecza, osada wczesnośredniowieczna, osada z późnego okresu rzymskiego o wędrowek ludów, Wojponie Dom nr 2, drewn., 3 ćw. XX w., Dom nr 8, drewn., pocz. XX w.
- d) Ochronie podlegają zabytkowe cmentarze: Bilwinowo cmentarz wojenny z I wojny

światowej, Głęboki Rów cmentarz ewangelicki, XIX w., Szury cmentarz staroobrzędowców, XIX w., Wygorzel cmentarz wojenny z I wojny światowej, Cmentarz wiejski, XIX w.

Wskazane jest uporządkowanie terenów cmentarzy zgodnie z zaleceniami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Nie przewiduje się wpisania do rejestru zabytków innych obiektów znajdujących się w tej części gminy.

- e) Proponuje się objęciem ochroną w formie użytków ekologicznych: torfowisko wysokie z sucharem, torfowisko wysokie i przejściowe we wsi Bilwinowo; peryglacyjna dolinka z torfowiskiem w Węgielni; torfowisko i jezioro ślepe, torfowisko wysokie we wsi Lipniak; zalesiona dolina strumienia, las mieszany we wsi Zaboryszki; kompleks bagienno - leśny Romunickie Bagno we wsi Romaniuki; torfowisko przejściowe, kompleks torfowiskowo - leśny we wsi Andrzejewo.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i sieci komunikacyjnej:

- a) Wskazana jest budowa sieci kanalizacyjnej w systemie wiejskich sieci kanalizacyjnych z lokalnymi oczyszczalniami ścieków w przypadku zwartej zabudowy wsi oraz szczelnych dołów asenizacyjnych w przypadku zabudowy rozproszonej,
- b) W zakresie układu komunikacyjnego przewiduje się:
- modernizację nawierzchni głównie na drogach powiatowych
 - wyznaczenie tras rowerowych

6. Obszary na których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania:

Nie wprowadza się obowiązku sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obowiązek taki może wynikać na podstawie przepisów szczególnych.

POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ W GRANICACH OBJĘTYCH ZMIANĄ STUDIUM

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów:

W ramach studium wyznacza się tereny predysponowane do eksploatacji złóż kopalin.

3. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

Dla terenów predysponowanych do eksploatacji złóż kopalin z uwagi na specyfikę prowadzonej w ramach przeznaczenia terenu działalności nie wyznacza się wskaźników dotyczących ich zagospodarowania. W ramach obszaru przewiduje się: eksploatację, wstępną obróbkę oraz przetwórstwo wydobytego kruszywa w tym m.in. kruszenie betonu.

Tereny predysponowane do eksploatacji złóż kruszywa uznaje się jako tereny wyłączone spod zabudowy, co jest wynikiem ich ochrony z mocy ustawy Prawo Geologiczne i górnicze.

3. Obszary dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Na terenach leśnych na których zlokalizowane są udokumentowane złoża kopalin ich wydobywanie będzie wymagało wcześniejszego opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w celu zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

4. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi – na terenie strefy funkcjonalnej D zlokalizowane są jedyne w gminie Szypliszki obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Obszary te zgodnie ze „Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej. Rzeka Marycha. Etap III” obejmują tereny na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1). Prowadzenie zagospodarowania terenów położonych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią musi być zgodne z przepisami ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566 ze zm.).

5. STREFA WIELOFUNKCYJNA E

Turystyczno – rolnicza

Strefa położona w południowo - wschodniej części gminy, swym zasięgiem obejmuje sołectwa: Kaletnik, Deksznie, Polule, Dębowo. Atrakcyjne ukształtowanie terenu, liczne kompleksy leśne, jezioro Kaletnik sprzyjają penetracji terenu. Dodatkowymi atrakcjami tego terenu są zabytki oraz szlaki turystyczne. Znaczna część tej strefy znajduje się w otulinie Wigierskiego Parku Narodowego.

Za rolniczym wykorzystywaniem terenu przemawiają liczne kompleksy dobrych gleb.

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SZANSE ROZWOJU:

1. Atrakcyjne uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe.
2. Atrakcyjne sąsiedztwo podnoszące wartość turystyczną w tym bliskość Wigierskiego Parku Narodowego.
3. Duże powierzchniowo kompleksy dość dobrych gleb,

4. Lokalizacja udokumentowanych złóż kopalin.

UWARUNKOWANIA STANOWIĄCE SŁABE STRONY ZAGOSPODAROWANIA:.

1. Nikłe zainteresowanie ze strony inwestorów zewnętrznych.
2. Narastająca dewastacja zabudowy wsi i dóbr kultury.
3. Znaczny stopień bezrobocia.
4. Braki w zakresie jakości sieci komunikacyjnej.
5. Nieuporządkowana gospodarka ściekowa.

KIERUNKI ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO:

1. W celu wykreowania omawianego terenu na ośrodek aktywnego wypoczynku całorocznego konieczne jest rozszerzenie ogólnodostępnej bazy noclegowo - wyżywieniowej. Problem ten może być rozwinięty na dwóch różnych poziomach:
 - a) Agroturystyka - forma turystyki, która ma możliwość najszybszego rozwoju w tej części gminy. Podstawę do jej organizowania stanowią istniejące tu indywidualne gospodarstwa rolne, które po podniesieniu standardu zamieszkiwania mogą oferować miejsca noclegowe i wyżywienie. Stymulatorem ruchu turystycznego będzie oferta poszerzona o dodatkowe atrakcje. Gospodarstwa agroturystyczne mogą oferować swoim gościom sprzęt sportowy umożliwiający czynny wypoczynek. Ponad to w obrębie gospodarstw rolnych mogą powstawać pola namiotowe o podstawowym standardzie.
 - b) Wioski letniskowe - forma, która może zaistnieć przy rosnącym obecnie popycie na działki letniskowe. Wprowadzenie tego typu zagospodarowania terenu winno się wiązać ze ścisłymi zasadami sposobu zabudowy i podziału terenu. Konieczne jest także w tym wypadku natychmiastowe uregulowanie gospodarowania ściekami i odpadami.
2. Ważnym elementem aktywizacji ruchu turystycznego jest opracowanie i rozbudowa infrastruktury turystycznej pozwalającej na czynne wypoczywanie. Wskazane jest w tym celu stworzenie obiektów rekreacyjnych z wykorzystaniem naturalnych zasobów jakimi są jeziora i lasy. Dobrze zorganizowana infrastruktura turystyczna zabezpieczy środowisko naturalne przed niekontrolowaną dewastacją. W ofercie obiektów rekreacji winny znaleźć się: kąpieliska strzeżone, przystanie, pomosty,

plaże, ścieżki dydaktyczne.

3. Uwzględniając istnienie gęstej sieci komunikacyjnej, należy położyć szczególny nacisk na rozwój turystyki pieszo-rowerowej. Wymagałoby to wyznaczenia i oznakowania szlaków pieszo-rowerowych łączących najbardziej wartościowe tereny w granicach oraz wybiegających poza nią. Wszystkie wytyczone ścieżki winny posiadać w punktach węzłowych tablice informacyjne pozwalające na swobodną orientację w terenie, a także miejsca postojowe. Wytyczone szlaki winny być kompatybilne z regionalnym ruchem rowerowym.
4. Konieczne jest rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej w systemie lokalnych sieci kanalizacyjnych we wsiach o zabudowie skupionej oraz w miejscach o przeznaczonych pod turystykę masową (zwłaszcza w przypadku realizacji wiosek letniskowych). W przypadku zabudowy rozproszonej konieczna jest budowa szczelnych dołów asenizacyjnych.
5. Z aktywizacją ruchu turystycznego wiąże się konieczność opracowania programu odbioru i wywożenia odpadów, szczególnie z miejsc intensywnego użytkowania wypoczynkowego jak: miejsca postojowe i parkingi przy trasach pieszo - rowerowych, kąpieliska, plaże, pola biwakowe i ośrodki wypoczynkowe oraz wioski letniskowe. Pozwoli to uniknąć powstawania dzikich wysypisk śmieci i niekontrolowanego zanieczyszczania terenów użyteczności publicznej.
6. Wskazana jest również poprawa dostępności do terenów rekreacji polegająca na poprawie stanu technicznego nawierzchni większości dróg głównych oraz bezpieczeństwa korzystania z tych dróg głównie przez pieszych. W tym względzie konieczne jest stopniowe zorganizowanie poboczy w miejscach najczęściej użytkowanych przez pieszych uczestników ruchu.
7. *Wskazane jest stworzenie warunków dla rozwoju przemysłu wydobywczego udokumentowanych złóż kopalin.*

POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ:

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym określono:

1. Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy:

Dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego winien być podporządkowany dążeniu do skupiania zabudowy wokół terenów zwartej zabudowy wsi. Tereny te stanowią podstawę terenów inwestycyjnych i terenów budowlanych. Należy unikać tendencji do rozpraszania zabudowy na tereny rolnicze poza obszar zwartej zabudowy, ze względów ochrony krajobrazu oraz przede wszystkim celem możliwej minimalizacji kosztów wyposażenia tej zabudowy w urządzenia infrastruktury komunalnej.

- a) Przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę, należy uznać:
 - granice obszarów inwestycyjnych odpowiadają granicom zwartej zabudowy wsi.
 - na terenach leżących w granicach zwartej zabudowy wsi może nastąpić uzupełnienie zabudowy pod warunkiem zachowania linii i charakteru zabudowy.
 - na terenach przeznaczonych pod inwestycje usługowo - produkcyjne ustala się, że ich uciążliwość powinna ograniczać się do granic działki.
- b) Nowo realizowana zabudowa winna zachowywać cechy zabudowy regionalnej.
- c) Zakazuje się wznoszenia wszelkich obiektów budowlanych, których forma jest obca architekturze regionalnej.
- d) Realizacja zabudowy na pozostałych terenach winna być prowadzona na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu z uwzględnieniem ustaleń dotyczących rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
- e) Dla terenów przeznaczonych pod zabudowę letniskową konieczne jest sporządzenie planów

miejscowych określających zasady podziału i zabudowy.

W strefie wskazuje się następujące tereny do zabudowy i zagospodarowania (w tym tereny już zabudowane):

9. Kaletnik. Lokalizacja funkcji administracji, usług publicznych związanych z obowiązkami gminy oraz rozwojem funkcji turystycznej. Adaptacja i rozwój funkcji mieszkaniowej. Zakazuje się prowadzenia działalności gospodarczej wpływającej szkodliwie na środowisko lub powodującej degradację istniejącego krajobrazu.

21. Dębowo. Obsługa ruchu turystycznego oraz rozwój funkcji mieszkaniowo - osadniczej. Zakazuje się prowadzenia działalności gospodarczej wpływającej szkodliwie na środowisko lub powodującej degradację istniejącego krajobrazu.

We wsiach Deksznie i Polule utrzymuje się rozwój funkcji mieszkaniowo - osadniczej oraz obsługa ruchu turystycznego. Zakazuje się prowadzenia działalności gospodarczej wpływającej szkodliwie na środowisko lub powodującej degradację istniejącego krajobrazu.

2. Obszary zabudowane, ze wskazaniem w miarę potrzeby, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji:

Wskazane jest uporządkowanie przestrzeni wokół zabudowy i w miarę możliwości powstrzymanie zachodzących zmian.

3. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy:

Grunty rolne są chronione na podstawie *ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych*. Ochrona polega między innymi na ograniczeniu przeznaczenia gruntów I, II i III klasy bonitacyjnej na cele nierolnicze.

W myśl ustawy gruntami rolnymi są także grunty pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej i przetwórstwu rolno - spożywczemu. Tego rodzaju zagospodarowanie gruntów rolnych nie wymaga zatem ich przeznaczenia na cele nierolnicze.

4. Obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych:

a) Południowa i zachodnia część strefy turystyczno - rolniczej (obejmująca wsie Kaletnik, Dębowo, Polule) położona jest w otulinie Wigierskiego Parku Narodowego. Ochronie podlegają tereny leśne z otaczającymi łąkami i polami oraz torfowiskami śródleśnymi oraz gatunkami chronionymi, a także zbiorniki wodne w tym jezioro Kaletnik.

Nie należy meliorować podmokłych terenów oraz torfowisk.

Uzupełnianie drzewostanu i ewentualne zalesienia winny uwzględniać warunki siedliskowe dążąc do likwidacji monokultur.

Przy projektowaniu inwestycji liniowych należy unikać przerywania naturalnych przepływów wód powierzchniowych oraz budować wysokich nasypów.

b) Wschodnia część strefy turystyczno - rolniczej (obejmująca wieś Deksznie) położona jest na obszarze chronionego krajobrazu. Ochronie podlegają tereny leśne z otaczającymi łąkami i polami oraz torfowiskami śródleśnymi oraz gatunkami chronionymi, a także zbiorniki wodne.

Ponad to należy ograniczyć ilość zrębów zupełnych.

Nie należy meliorować podmokłych terenów śródleśnych oraz torfowisk.

Uzupełnianie drzewostanu i ewentualne zalesienia winny uwzględniać warunki siedliskowe dążąc do likwidacji monokultur.

Przy projektowaniu inwestycji liniowych należy unikać przerywania naturalnych przepływów wód powierzchniowych oraz budować wysokich nasypów.

c) Proponuje się objęcie ochroną drzew o wymiarach pomnikowych:

d) Nie przewiduje się tworzenia użytków ekologicznych w tej strefie.

- e) Ochronie konserwatorskiej podlegają: Kaletnik Zespół kościoła par. rzym.kat. pw. MB Pocieszenia w tym: kościół, mur., 1929-1939, ogrodzenie z kapliczkami, 1.30., plebania, drewn., 1.20. XX w. Szkoła, drewn., 1.30. XX w, Dom nr 61, drewn., 1.20. XX w., Dom nr 64, drewn., 1.20. XX w., obozowisko z epoki kamiennej i osada, obozowisko z epoki kamiennej
- f) Ponad to ochroną konserwatorską objęty jest zabytkowy cmentarz rzymskokatolicki, XIX w., nr rej. 619

Nie przewiduje się wpisania do rejestru zabytków innych obiektów znajdujących się w tej części gminy.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i sieci komunikacyjnej:

- a) Wskazana jest budowa sieci wodociągowej we wsi Dębowo
- b) Wskazane jest uregulowanie gospodarki ściekowej w systemie wiejskich sieci kanalizacyjnych z lokalnymi oczyszczalniami ścieków w przypadku zwartej zabudowy wsi a także zwartej zabudowy letniskowej oraz szczelnych dołów asenizacyjnych w przypadku zabudowy rozproszonej.
- c) W zakresie układu komunikacyjnego przewiduje się:
 - modernizację nawierzchni na drogach:
 - wyznaczenie ścieżek rowerowych wzdłuż tras:

6. Obszary na których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania:

Nie wprowadza się obowiązku sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obowiązek taki może wynikać na podstawie przepisów szczególnych.

POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ W GRANICACH OBJĘTYCH ZMIANĄ STUDIUM

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów:

W ramach studium wyznacza się tereny predysponowane do eksploatacji złóż kopalin.

4. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

Dla terenów predysponowanych do eksploatacji złóż kopalin z uwagi na specyfikę prowadzonej w ramach przeznaczenia terenu działalności nie wyznacza się wskaźników dotyczących ich zagospodarowania. W ramach obszaru przewiduje się: eksploatację, wstępną obróbkę oraz przetwórstwo wydobytego kruszywa w tym m .in. kruszenie betonu.

Tereny predysponowane do eksploatacji złóż kruszywa uznaje się jako tereny wyłączone spod zabudowy, co jest wynikiem ich ochrony z mocy ustawy Prawo Geologiczne i górnicze.

3. Obszary dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Na terenach leśnych na których zlokalizowane są udokumentowane złoża kopalin ich wydobywanie będzie wymagało wcześniejszego opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w celu zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

VIII. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE SZYPLISZKI

Wymogi zachowania zasobów środowiska przyrodniczego na terenie gminy wynikają z uwarunkowań formalnych określonych w następujących aktach prawnych: ustawa o ochronie środowiska, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o planowaniu przestrzennym, ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminie, ustawy kompetencyjne i w przepisach wykonawczych do tych ustaw. Dane zawarte w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie mają mocy prawnej, ale są wytycznymi dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zachowanie walorów środowiska jest możliwe przy ustaleniu i zachowaniu właściwych proporcji oraz względnie równomiernego rozmieszczenia na terenie gminy obszarów biologicznie czynnych (lasy i zarośla, łąki i pastwiska, tereny wodno-błotne, parki i zieleń urządzone) i terenów biologicznie pasywnych, "cudzożywnych", intensywnie użytkowanych gospodarczo (tereny zabudowane mieszkalne i przemysłowo-usługowe, tereny komunikacyjne, niektóre tereny rolnicze). Większość gruntów rolnych zajmuje w tym podziale pozycję neutralną, gdyż pomimo produkcji biomasy pola nie mają znaczenia pozytywnego albo mają znaczenie marginalne dla zachowania różnorodności świata biologicznego i utrzymania norm jakościowych środowiska. Walory widokowe krajobrazu rolniczego nie rekompensują negatywnego wpływu gospodarki rolnej na erozję, zanieczyszczenie sąsiadujących zbiorników i cieków wodnych nawozami i środkami ochrony roślin oraz przenikania chwastów do otaczających zbiorowisk roślinnych. Najwięcej regulacji prawnych dotyczących szczebla gminy zawiera ustawa o ochronie środowiska. Już na etapie tworzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy dokładnie przeanalizować problem, czy walory środowiska przyrodniczego (a wtórnie warunki życia ludzi) są odpowiednio zabezpieczone w planie, a w szczególności czy plan jest zaprojektowany realnie, w sposób nie powodujący nadmiernych kolizji z dającym się przewidzieć rozwojem gospodarczym gminy i czy nie straci przedwcześnie swojej aktualności. Sposób użytkowania powierzchni ziemi i obszary eksploatacji kopalin należy zaplanować z marginesem bezpieczeństwa umożliwiającym bezkolizyjne wykonywanie planu przez okres co najmniej 10 lat. Gmina Szypliszki może w tym zakresie liczyć na samowystarczalność w zakresie pozyskiwania kruszyw budowlanych i wypełniających oraz torfu. Przybliżona ocena wpływu planu zagospodarowania na środowisko przyrodnicze jest możliwa na podstawie prognozy skutków wpływu ustaleń planu, sporządzanej z mocy ustawy przez biegłego z listy ministra ochrony środowiska.

Do zadań własnych gminy należy ochrona świata roślinnego i zwierzęcego oraz zabezpieczenie przed negatywnymi wpływami z zewnątrz lasów i zadrzewień. Umieszczenie tego wymogu w ustawie o ochronie środowiska, a nie ustawie o ochronie przyrody oznacza potrzebę zachowania wszelkich gatunków i zbiorowisk, a nie tylko zagrożonych, czy objętych ochroną gatunkową. Wynika z tego potrzeba takiego zaplanowania terenów służących ochronie środowiska na terenie gminy (zarówno tworzonych jak i uzgadnianych na szczeblu gminy) aby jak największy odsetek występujących w gminie form organizmów żywych i ich sklasyfikowanych zespołów miał zapewnione warunki przetrwania. Gmina powinna brać udział, szczególnie na terenach będących własnością komunalną, we wprowadzeniu zadrzewień, zakrzewień i innej roślinności trwałej. Ochrona żywych zasobów jest konieczna zarówno z powodów "konserwatorskich" (to znaczy chroniących gatunki dla ich przetrwania bez względu na bezpośrednie korzyści dla człowieka) jak i glebochronnych, klimatochronnych, wodochronnych oraz umożliwiających zdrowe warunki życia i wypoczynku ludności. Władze gminy powinny współpracować z administracją leśną w utrzymaniu korzystnych wskaźników zalesienia oraz w utrzymaniu właściwego stanu zdrowotno-sanitarnego lasów. Przy zalesieniach należy

uwzględniać lokalne uwarunkowania biologiczno- klimatyczne, w tym popierać gatunki rodzime we właściwych proporcjach, stosować domieszki biocenotyczne oraz dobierać skład gatunkowy lasów i zadrzewień do lokalnych warunków mikrosiedliskowych i celów, którym zadrzewienia mają służyć.

Władze gminy powinny tworzyć i utrzymywać tereny zieleni urządzonej, zapewniające mieszkańcom możliwości zdrowego wypoczynku. Na terenach wiejskich problem odpowiedniej wielkości terenów zielonych urządzonych przez człowieka nie jest widoczny tak wyraźnie jak w polskich miastach, których większość nie spełnia minimalnych norm powierzchni terenów zielonych w przeliczeniu na mieszkańca. Gmina Szypliszki jest pod względem obszarów terenów zielonych w bardzo dobrej sytuacji w skali kraju. Do zadań gminy należy tworzenie parków i innych form zieleni urządzonej, określanie ich granic i sprawowanie ochrony i nadzoru nad tymi obiektami.

Gmina prowadzi nadzór nad drzewami i krzewami rosnącymi poza obszarami leśnymi, przez opiniowanie i wydawanie zezwoleń na wycinanie krzewów i drzew (z wyłączeniem drzew i krzewów owocowych, martwych, należących do gatunków chronionych oraz okazów w wieku poniżej 30 lat rosnących na gruntach prywatnych, przewidzianych do wycinki bez związku z prowadzoną działalnością gospodarczą). Czuwanie nad legalnością wycinania drzew jest nie tylko jednym ze źródeł dochodów gminy, ale daje też cenną ewidencję na temat stanu roślinności drzewiastej w gminie i długoterminowych zmian w tym zakresie.

Od władz gminy zależy jakie tereny zostaną przeznaczone pod zabudowę lub inną działalność mogącą powodować uciążliwości dla środowiska oraz ustalanie ograniczeń w użytkowaniu ze względu na wywoływane uciążliwości (przekroczenia norm hałasu, zanieczyszczeń stałych, ciekłych i gazowych itp.). Organy gminy mają prawo kontrolować przestrzeganie ustaleń w zakresie korzystania ze środowiska ujętych w planie zagospodarowania przestrzennego i wydawać decyzje wstrzymujące albo modyfikujące działalność niezgodną z planem. Narzędziem finansowym polityki środowiskowej w gminie jest gminny fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, który jest zasilany między innymi przez opłaty i kary z tytułu korzystania albo naruszania środowiska naturalnego.

Ustawa o ochronie przyrody wprowadza wymóg uzgodnienia z gminą granic i przepisów ochronnych parku krajobrazowego tworzonego (przez wojewodę) na jej terenie.

Rady gmin mogą tworzyć na swoim terenie obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a nawet wprowadzać lokalną ochronę gatunkową roślin i zwierząt rzadkich i zagrożonych na terenie gminy, o ile takich form ochrony nie wprowadziły określone w ustawie organy administracji w zakresie ochrony przyrody.

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nakłada na władze gminy obowiązek wyznaczenia i utrzymania spełniających odpowiednie warunki techniczne wysypisk śmieci, ustalenia zasad składowania i utylizacji odpadów komunalnych i produkcyjnych na terenie gminy, prowadzenia rejestru podmiotów zajmujących się przewożeniem i utylizacją odpadów, zorganizowania systemu usuwania odpadów i śmieci z terenów komunalnych, organizowania akcji sprzątania terenów publicznych, zorganizowania systemu segregacji i odzyskiwania surowców wtórnych i współpracy w tym zakresie z innymi podmiotami i organami. Rada gminy ustala zasady utrzymywania zwierząt domowych i gospodarskich. Gmina ma prawo kontroli i nadzoru nad przestrzeganiem postanowień tej ustawy i lokalnych przepisów wykonawczych oraz pobierania opłat za składowanie materiałów i odpadów na gruntach gminnych oraz opłat zryczałtowanych za usuwanie odpadów z terenów, których właściciele lub użytkownicy nie potrafią udokumentować w jaki sposób usuwają produkowane odpady.

Obszary do objęcia powierzchniowymi formami ochrony przyrody Użytek ekologiczny jest jedną z form ochrony przyrody, wymienioną w art. 13 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. nr 114, poz. 492, z późniejszymi zmianami). Użytki ekologiczne to „zasługujące

na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne "oczka wodne", kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzeczka, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce itp." Taka definicja jest zawarta w art. 30.1 wymienionej wyżej ustawy, a art. 30.2 informuje, że użytki ekologiczne uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i uwidacznia w ewidencji gruntów.

Tworzenie użytków ekologicznych pozwala chronić na stosunkowo małej powierzchni stosunkowo dużą ilość gatunków i osobników dzikich gatunków roślin i zwierząt. Z literatury i badań terenowych wiadomo, że ze wzrostem powierzchni liczba gatunków nie rośnie liniowo, lecz logarytmicznie, oznacza to że teren 10-krotnie większy ma średnio tylko 2-3 razy więcej gatunków niż mniejszy, a 100-krotne powiększenie terenu chronionego spowoduje tylko 4-6 krotny wzrost liczby gatunków. Oznacza to, że bez ograniczania innych form użytkowania powierzchni ziemi, na odpowiednio wyselekcjonowanych kilkudziesięciu użytkach ekologicznych o różnym charakterze i o łącznej powierzchni nie przekraczającej 1-2% powierzchni gminy można chronić zdecydowaną większość wymagających ochrony gatunków i ich zespołów występujących na danym terenie. Szybka i jednostopniowa procedura tworzenia użytku na szczelbu gminy umożliwi tworzenie w bardzo krótkim czasie nowych użytków w razie wystąpienia czy odkrycia nowych miejsc wartych ochrony, jak też kasacji użytków w przypadkach zaniku przedmiotu ochrony. Warto pamiętać że ocena wartości przyrodniczej użytku powinna być przeprowadzana w porze roku odpowiadającej największej intensywności procesów biologicznych w danym typie środowiska - gdy można stwierdzić najwięcej gatunków i osobników. Nawet przy spełnieniu tego warunku, w przypadku badań faunistycznych nie jest możliwe wykrycie wszystkich gatunków na badanych obszarze: większość drobnych ssaków jest praktycznie niewykrywalna bez specjalnych technik, jak analiza resztek pokarmowych drapieżników czy pułapki żywołowne. W przypadku ptaków w jednym sezonie badawczym można wykryć 40-60% gatunków wykrywanych w czasie 10 lat, a przy najbardziej intensywnych badaniach i stosowaniu specjalnych technik może to być najwyżej 70-80%.

Proponowane użytki ekologiczne na terenie gminy Szypliszki

Kompleks torfowiskowy — Przejma Wielka

Torfowisko przejściowe — Przejma Wielka

Brzegi jeziora-torfowisko przybrzeżne — Jezioro Ślepe

Torfowisko przejściowe — Lipina

Półwysep z lasem bagiennym — pomiędzy jeziorem Szelment Mały i Jodel w miejscowości Becejły

Kompleks leśny, fitocenozy lasu mieszanego, boru i grądu- okolice brzegu Jeziora Jodel

Kompleks leśny, fitocenoza boru mieszanego — obręb Puńsk

Torfowisko śródleśne - obręb Puńsk

Kompleks torfowiskowo-leśny - obręb Puńsk

Torfowisko przejściowe - obręb Puńsk

Kompleks leśno-torfowiskowy - obręb Puńsk

Las bagienny - obręb Puńsk

Zalesiona dolina strumienia, las gradowy i łągowy - obręb Puńsk

Las mieszany - obręb Puńsk

Zalesiona i podmokła dolina strumienia - obręb Puńsk

Torfowisko wysokie - okolice wsi Bilwowo

Torfowisko wysokie - okolice wsi Bilwowo

Zalesiona skarpa nadjeziorna — skarpa nad jeziorem Jodel
Peryglacyjna dolina z torfowiskiem — okolice drogi Jasionowo-Bilwowo
Las dębowo-grabowy — obręb Puńsk
Zalesiony jar strumienia — jezioro Szelment Mały
Zalesiony jar strumienia — jezioro Jodel
Dolina Szelmentki — poniżej jeziora Ingiel
Torfowisko Kociołki — poniżej jeziora Ingiel
Romaniuckie Bagno — wieś Aleksandrówka
Torfowiskowy kompleks Czerwieńskie Bagno
Torfowisko rynnowe Jasionowo-Węgilnia — wieś Jasionowo

Transgraniczne Obszary Chronione

Zachodnia część obszaru gminy Szypliszki wchodzi w skład specyficznej formy wielkoobszarowej ochrony przyrody, tworzonej na obszarach przygranicznych. Jest to Wisztyniecko Suwalski Transgraniczny Obszar Chroniony, który chronić ma najcenniejsze tereny północnego przygranicza Polski i Litwy. Zakres ochrony regulują odrębne umowa zawarta pomiędzy wojewodami.

IX. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE INFRASTRUKTURY W GMINIE SZYPLISZKI

Gospodarka wodna i ochrona wód

Woda jest jednym z podstawowych elementów środowiska podlegających ochronie. Zasady racjonalnego wykorzystywania i ochrony środowiska, w tym środowiska wodnego są uregulowane w ustawie z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz.U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196), a zasady gospodarowania zasobami wód i ich ochrony - w ustawie z dnia 24 października 1974 r. - Prawo Wodne (Dz.U. Nr 38, poz. 230, z późniejszymi zmianami) i w rozporządzeniach wykonawczych.

Ocena stanu istniejącego wodociągów

Z punktu widzenia zasobów wód podziemnych nie istnieją ograniczenia w zaopatrzeniu w wodę całej ludności gminy Szypliszki. Istniejące urządzenia stacji wodociągowych umożliwiają całkowite pokrycie obecnych potrzeb wodnych gminy. Biegące od stacji wodociągowych magistrale mają również rezerwy przepustowości. Podłączenie istniejących budynków wiąże się jedynie z rozbudową sieci rozdzielczej i przyłączy.

Do właściwości gminy należą następujące zagadnienia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony wód powierzchniowych:

- a) wydawanie decyzji zobowiązujących właścicieli gruntów do wykonywania niezbędnych urządzeń zabezpieczających wodę przed zanieczyszczeniem lub zabraniających wprowadzania nienależycie oczyszczonych ścieków do wody lub ziemi,
- b) wprowadzenie obowiązku podłączenia obiektów budowlanych na koszt właścicieli do komunalnej sieci kanalizacyjnej biegnącej wzdłuż ulicy, przy której usytuowane są te obiekty,
- c) ustalenie terminów łączenia budynków prywatnych w gminie z siecią wodociągową i kanalizacyjną stanowiącą własność komunalną,
- d) ustalanie linii brzegu dla śródlądowych wód niezeglownych,
- e) przyznawanie odszkodowań za trwałe zajęcie gruntu przez wodę płynącą, stanowiącą własność Państwa,

- f) zatwierdzenie ugody zawartej przez właścicieli sąsiadujących gruntów w przedmiocie zmiany stosunków wodnych na gruntach,
- g) udzielanie upoważnień kompetentnym osobom do wejścia na grunt i do budynków w celu wykonania pomiarów, badań i wierceń lub innych podobnych czynności, jeżeli jest to niezbędne w związku z projektowanym wykonaniem na koszt Państwa urządzeń wodnych oraz ich utrzymanie i eksploatację.

Zgodnie z ustawą o samorządzie terytorialnym, do zadań gminy należą również sprawy wodociągów, zaopatrzenia w wodę, kanalizacji oraz usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych. Do wyłącznej kompetencji rady gminy należy ustalenie opłaty za wodę pobieraną z urządzeń zaopatrzenia w wodę i za ścieki wprowadzane do urządzeń kanalizacyjnych.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej należy przyjąć, że prawie wszyscy mieszkańcy będą mogli korzystać ze zorganizowanego systemu zaopatrzenia w wodę poprzez wodociąg gminny.

Pozwoli to na podwyższenie standardu życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności terenu dla nowych inwestycji. Do podstawowych zadań w zakresie zaopatrzenia w wodę należy:

- a) budowa gminnej sieci wodociągowej we wsiach potencjalnego rozwoju usług turystycznych tzn. Becejły, Fonetka, Rybalnia, Białobłota, Przejma Wysoka, Przejma Wielka, Przejma Mała, Krzywólka, Wygorzel.
- b) rozbudowa gminnej sieci wodociągowej we wsiach Wojponie, Jegliniec, Zyrwiny
- c) modernizacja gminnej sieci wodociągowej.
- d) należy rozpocząć proces spinania sieci wodociągowej, który umożliwi dostawę wody do odbiorców nawet w sytuacji awarii najbliższego ujęcia wody,

Gospodarka ściekowa

Jako zasadę przyjmuje się, że docelowo wszystkie miejscowości wyposażone w zbiorcze systemy wodociągowe kierować będą ścieki do utylizacji w jednej z następujących form:

- podłączenie do gminnej oczyszczalni ścieków w Szypliszkach,
- podłączenie do zbiorczej komory ściekowej z wywozem ścieków lub przesyłem kanalizacją ciśnieniową do sąsiedniej oczyszczalni,
- lokalne przydomowe lub grupowe systemy wywozu ścieków (pozostałe miejscowości). Ze względu na warunki glebowe i wodne nie powinny być stosowane systemy rozsączania.

Z generalnej analizy przestrzennego rozlokowania skupisk ludzkich wynika możliwość realizacji programu w zakresie gospodarki ściekowej według następujących schematów:

Wariant I

Budowa lokalnych oczyszczalni ścieków we wszystkich w/w miejscowościach, sprzężonych z miejscowymi systemami rozdzielczej kanalizacji sanitarnej typu grawitacyjnego, ciśnieniowego lub mieszanego. Systemy kanalizacyjne powinny posiadać wydzielone punkty zlewne umożliwiające kierowanie do oczyszczania ścieków z rozproszonych zabudowań nie podłączanych do systemów kanalizacyjnych. Preferowane będą oczyszczalnie typu kontenerowego (ze względu na łatwość montażu i obsługi), a alternatywnie (zwłaszcza w miejscowościach turystycznych) tzw. reaktory sekwencyjne, zapewniające dużą elastyczność pracy oczyszczalni przy zmiennej ilości ścieków.

Wariant II

W rejonach koncentracji skupisk osiedleńczych zakłada się alternatywne rozpatrywanie budowy oczyszczalni grupowych, przyjmujących ścieki z kilku sąsiednich miejscowości.

Wstępna analiza topograficzna wskazuje na potencjalne możliwości utworzenia następujących systemów:

System nr I Kaletnik, Dębowo, Wiatrołża, Deksznie.

System nr 2 Becejły, Krzywólka, Rybalnia, Wygorzel, Przejma Mała, Przejma Wysoka.

Dla pozostałych miejscowości należy realizować systemy lokalne, jak opisane w wariantcie I. Oczyszczalnie grupowe powinny być projektowane z uwzględnieniem możliwości przyjmowania ścieków z szamb wprowadzanych przez punkty zlewnie zlokalizowane na końcówkach sieci kanalizacyjnej.

Dla miejscowości o ilości mieszkańców nie przekraczającej 50-70 osób należy rozważyć alternatywnie indywidualne oczyszczalnie przydomowe, indywidualne szamba z wywozem do punktów zlewnych, względnie zbiorniki bezodpływowe grupujące ścieki z większej ilości obiektów (z wywozem do oczyszczalni).

Docelowo komory zbiorcze, pomiędzy którymi uzasadnione będzie wykonanie ciśnieniowych linii przesyłowych oraz punkty zlewnie powinny pracować jako zbiorniki czerpne przepompowni ścieków kierowanych do oczyszczania w istniejących obiektach. Ze względu na duże zróżnicowanie wysokościowe terenu dla sieci przesyłowych należy preferować układy ciśnieniowe. Ich stosowanie staje się coraz popularniejsze w Polsce, ze względu na:

- dostępność urządzeń zbiornikowo-tłocznych oraz ich przystępną cenę,
- możliwość układania przewodów ciśnieniowych równolegle do powierzchni terenu na stosunkowo niewielkiej głębokości,
- możliwość budowy tańszych w eksploatacji i skuteczniejszych pod względem ekologicznym, centralnych (grupowych) oczyszczalni ścieków,
- możliwość istotnego zmniejszenia wymiarów urządzeń do oczyszczania ścieków i stosowania technologii osadu wysokoobciążonego poprzez wyeliminowanie infiltracji i wód przypadkowych,
- krótszy czas i ułatwienie realizacji inwestycji (niewielka objętość robót ziemnych, możliwość stosowania lekkich i łatwych w montażu przewodów z tworzyw sztucznych);

Niemniej jednak przy wyborze lokalnych systemów oczyszczania ścieków i planowaniu sieci kanalizacyjnych należy każdorazowo przeprowadzić analizę typu „koszty-korzyści”.

Wybór technologii przy projektowaniu oczyszczalni dla mniejszych osiedli należy uzależnić od rodzaju odbiornika ścieków oczyszczonych oraz warunków gruntowo-wodnych terenu. Jeżeli ścieki będą odprowadzane do ziemi i płynących wód powierzchniowych, należy stosować oczyszczanie mechaniczne i biologiczne.

Pojedyncze przydomowe oczyszczalnie ścieków powinny być tanimi, ale wysokoefektywnymi oczyszczalniami biologicznymi dającymi możliwość usuwania związków biogennych (głównie fosforu w module chemicznym) dostosowanymi do warunków lokalnych. Wykorzystywać należy przede wszystkim licznie oferowane na rynku typowe małe oczyszczalnie, w tym nowe oczyszczalnie hydrobotaniczne. Oczyszczalnie tego typu preferowane będą również w stosunku do pojedynczych gospodarstw, z których wywóz ścieków lub budowa sieci przesyłowych są nieuzasadnione z przyczyn ekonomicznych.

Przy projektowaniu indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków (do 5m³/d) preferowane będą systemy osadników gnilnych (2 do 3) z filtrem piaskowym lub drenażem rozsączającym, jeżeli tylko pozwolą na to warunki gruntowo-wodne. Jest to rozwiązanie najtańsze pod względem inwestycyjnym i eksploatacyjnym, a zarazem bezpieczne pod względem sanitarnym.

Oczyszczalnie bagienne (hydrobotaniczne) cieszące się ostatnio w Polsce dużą popularnością jako doskonała alternatywa dla wszystkich innych lokalnych systemów oczyszczania ścieków powinny być brane pod uwagę, jako ostateczność. Trzeba sobie zdawać

sprawę, że szczególnie na początku trzeba roślinom zapewnić dobre warunki rozwoju (pełen rozwój naziemnych części roślin trwa przez trzy lata, a korzeni do 10 lat). Nawet w późniejszym okresie oczyszczalnia tego rodzaju nie działa dobrze bez prawidłowej eksploatacji, a największym zagrożeniem jest kolmatacja złoża.

W przypadku braku możliwości zainstalowania domowej oczyszczalni jako alternatywa stosowane są szczelne zbiorniki bezodpływowe, z których ścieki wywożone są taborem asenizacyjnym do najbliższej oczyszczalni ścieków. To rozwiązanie zazwyczaj okazuje się jednak rozwiązaniem najdroższym w eksploatacji, ponadto nie ma możliwości pełnej kontroli szczelności zbiorników i przestrzegania prawidłowego wywozu ścieków. Wykorzystywanie szczelnych szamb może być dopuszczalne pod warunkiem zapewnienia sprawnego systemu wywożenia ścieków wozami asenizacyjnymi. Dlatego też równoległe władze gminy powinny podjąć szeroko zakrojoną akcję uświadamiającą mieszkańców w zakresie ochrony wód gruntowych - a co za tym idzie — również czystości jezior na terenie gminy Szypliszki, ściśle wpływających na jej atrakcyjność turystyczną.

Gospodarka odpadami

Zagadnienia związane z gospodarką odpadami oraz utrzymaniem czystości regulowane są w: ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o odpadach.

Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gmin. Władze gminy obowiązane są realizować gospodarkę odpadami komunalnymi.

Gminy w szczególności:

- a) tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych,
- b) zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację, własnych lub wspólnych z innymi gminami, składowisk odpadów komunalnych i obiektów wykorzystywania lub unieszkodliwiania tych odpadów,
- c) zapobiegają zanieczyszczeniu ulic, placów i terenów otwartych przez: likwidację składowania odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych i przeciwdziałanie takiemu składowaniu, budowę i utrzymanie szaletów publicznych, ustawianie koszy ulicznych na odpady w rejonach intensywnego ruchu pieszego, organizowanie odbioru odpadów komunalnych z urządzeń ruchomych,
- d) określają wymagania wobec osób utrzymujących zwierzęta domowe w zakresie bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych,
- e) organizują ochronę przed bezdomnymi zwierzętami na zasadach określonych w odrębnych przepisach,
- f) tworzą warunki do selektywnej zbiórki, segregacji i składowania odpadów przydatnych do wykorzystywania oraz współdziałają z jednostkami organizacyjnymi i osobami podejmującymi zbieranie i zagospodarowywanie I tego rodzaju odpadów,
- g) współdziałają z właściwymi organami administracji rządowej w organizowaniu gospodarki odpadami niebezpiecznymi wydzielonymi z odpadów komunalnych,
- h) zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację, własnych lub wspólnych z innymi gminami, grzewisk oraz miejsc spalania zwłok zwierzęcych i ich części,
- i) znakują obszary dotknięte lub zagrożone chorobą zakaźną zwierząt

Rada Gminy, na podstawie delegacji zawartej w ustawie, wydaje uchwałę określającą szczegółowe zasady utrzymania porządku i czystości na terenie gminy.

Ponadto do kompetencji organów gminy w zakresie utrzymania porządku i czystości należy wydawanie zezwoleń na prowadzenie przez inne podmioty niż gminne jednostki organizacyjne działalności polegającej na unieszkodliwianiu odpadów komunalnych, prowadzeniu działalności ochronnej przed bezdomnymi zwierzętami oraz prowadzeniu schronisk dla bezdomnych zwierząt.

W zakresie kompetencji władz gminnych znajdują się również zagadnienia związane z gospodarką odpadami innymi, niż komunalne. W szczególności sposób postępowania z odpadami innymi niż niebezpieczne, wytworzonymi w ilości od jednej tony do jednego tysiąca ton rocznie, z wyłączeniem odpadów komunalnych, wymaga uzgodnienia wytwarzającego odpady z wójtem

Jednym z ważniejszych problemów, przed którym stoi aktualnie gmina Szypliszki jest konieczność uregulowania gospodarki odpadowej.

Od prawie 10 lat gmina eksploatuje wysypisko znajdujące się we wsi Szypliszki. Obiekt ten z uwagi na nie spełnianie wszystkich wymogów ochrony środowiska oraz jego zapełnienie powinien w możliwie najkrótszym czasie zostać zamknięty, a jego teren zrekultywowany.

Dlatego w możliwie krótkim czasie należy podjąć działania, które mają na celu budowę nowego gminnego składowiska odpadów, które spełniałoby wszystkie normy sanitarne i co ważniejsze ochrony środowiska.

Na terenie zlokalizowano miejsce dla budowy wysypiska również we wsi Szypliszki, w których można by bez specjalnej szkody dla mieszkańców i przyrody zlokalizować nowoczesne duże wysypisko.

System gromadzenia i utylizacji odpadów w poszczególnych miejscowościach oparty powinien być także o Wiejskie Punkty Gromadzenia Odpadów przy powszechnym stosowaniu zasady segregacji śmieci w miejscu ich powstawania. System utylizacji śmieci powinien obligatoryjnie objąć wszystkie posesje i obiekty zlokalizowane na terenie gminy, w tym również obiekty użyteczności publicznej. Podstawowym jego celem winno być wyeliminowanie dzikich wysypisk i przypadkowych miejsc wyrzucania odpadów. Punkty te powinny być zlokalizowane w łatwo dostępnych miejscach np. przy drogach gminnych poza zabudowaniami wsi, ale jednocześnie w miarę możliwości osłoniętych i nie zakłócających harmonii krajobrazu.

Każdy punkt powinien być wyposażony w co najmniej jeden kontener na odpady komunalne, trzy osobne pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów: na stłuczkę szklaną, odpady PET, tekstylia i szmaty, zbiornik na zużyte oleje i wydzielone miejsce na złom i gruz budowlany. Odpady z pojemników wywożone będą w systemie wymiennym (zamiana pojemnika pełnego na pusty).

Równolegle na terenie całej gminy akcja propagowania selektywnej zbiórki odpadów oraz kompostowania odpadów organicznych, nakierowana na wskazywanie korzyści finansowych i środowiskowych płynących z tych działań.

Energetyka

W zakresie modernizacji i budowy nowych linii elektroenergetycznych zaleca się sukcesywną wymianę sieci i urządzeń w zależności od posiadanych na ten cel, środków. W modernizacji należy położyć szczególny nacisk na warunki bezpieczeństwa i pewność zasilania. Dla skoordynowania prac związanych z modernizacją sieci elektroenergetycznych zalecane jest opracowanie planu modernizacji linii i urządzeń elektroenergetycznych, w których rozpatrzone byłyby możliwości etapowania tych prac i zakres adaptacji istniejących rozwiązań. Uwzględnić należy fakt, że koszty budowy sieci

XI. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE UTRZYMANIA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO W GMINIE SZYPLISZKI

Utrzymanie krajobrazu kulturowego gminy Szypliszki powinno być zgodne z Ustawą o

zagospodarowaniu przestrzennym, w którym występuje zapis uwzględniający ochronę środowiska kulturowego stanowiący o tożsamości gminy. Konieczne jest wprowadzenie do realizacji następujących zapisów:

- narzucenie określonych rygorów w zakresie utrzymania historycznie rozplanowanych struktur przestrzennych,
- ograniczenie rozbudowy wsi o zabudowie skupionej głównie do znajdujących się w pobliżu drogi Suwałki - Budzisko (np. Szypliszki),
- ograniczenie rozbudowy wsi letniskowych w sąsiedztwie jezior; dotyczy to wsi Becejły,
- utrzymanie istniejącej sieci drożnej,
- utrwalenie tradycyjnych form regionalnego budownictwa; w związku z tym zalecać, aby nowe domy i budynki gospodarcze oraz budownictwo letniskowa - rekreacyjne nawiązywało do form tradycyjnych związanych z Suwalszczyzną; w tym celu wskazane jest opracowanie kilku wzorcowych projektów, które byłyby popularyzowane na terenie gminy; proponowane do realizacji obiekty powinny posiadać wysokie dachy dwuspadowe (kąt nachylenia połaci od 40 do 60 0) oraz jedną kondygnację; lokalizacja nowych obiektów nie powinna naruszać naturalnej konfiguracji terenu; korzystne dla środowiska naturalnego jest stosowanie takich materiałów, jak drewno, cegła i kamień; przy pokrywaniu dachów należałoby stosować materiały ceramiczne (dachówki) lub drewno (wióry, gont).

Należy również pamiętać o zachowaniu duchowej tożsamości omawianego obszaru; w ramach zachowania niematerialnej spuścizny kulturowej należy:

- opracować monografię gminy,
- propagować w ramach edukacji regionalnej wiedzę o historii gminy,
- utworzyć izbę regionalną, w której gromadzone będą zbiory etnograficzne,
- oznaczyć obiekty zabytkowe i stanowiska archeologiczne.